

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

**«ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОПУЛІЗМУ У
ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ Д. ТРАМПА»**

Виконала: студентка II курсу
групи ФЛ-24-1мз
спеціальності 035 Філологія
освітньо-професійної програми
«Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»
Самброс Лоранна Володимирівна

Керівник к. філол. н., доц. Чернявська О.К.
Рецензент к. філол. н., доц. _____

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

(підпис)

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин
Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
САМБРОС ЛОРАННІ ВОЛОДИМИРІВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Лінгвістичні засоби вираження популізму у політичному дискурсі Д. Трампа» Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.філол.н. Чернявська Олена Костянтинівна, затверджені наказом УМСФ від 01. 09. 2025 року № 708к
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 13.01. 2026 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретичні засади критичного дискурс-аналізу та когнітивної лінгвістики; концепції дослідження феномену популізму та мовної агресії; стенограми публічних виступів Д. Трампа періоду 2024–2025 рр. (RNC Speech, Inaugural Address, передвиборчі мітинги); архів дописів у соціальній мережі Truth Social; праці провідних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (Т. ван Дейк, Р. Водак, Дж. Лакофф).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) здійснити огляд теоретико-методологічних засад дослідження політичного дискурсу та популізму в антропоцентричній парадигмі; 2) розглянути специфіку ідіостилю Д. Трампа як гібридної дискурсивної системи; 3) виявити лексико-стилістичні домінанти (інвективи, метафори «ВІЙНА» і «БІЗНЕС») та синтаксичні засоби емотизації у промовах політика; 4) охарактеризувати стратегічний вимір дискурсу, зокрема реалізацію опозиції «Свої» – «Чужі» та тактики дискредитації опонентів.

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
План роботи	к.філол.н. Чернявська О.К.	17.09.2025	17.09.2025

Розділ 1	к.філол.н. Чернявська О.К.	12.10.2025	12.10.2025
Розділ 2	к.філол.н. Чернявська О.К.	07.11.2025	07.11.2025
Висновки	к.філол.н. Чернявська О.К..	15.12.2025	15.12.2025

6. Дата видачі завдання 17.09.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2025	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2025	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2026	виконано
8.	Захист	січень 2026	виконано

Магістрант Л. В. Самброс (підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи О.К. Чернявська (підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 82 стор., 112 джерел.

Об'єкт дослідження: сучасний американський політичний дискурс популістського типу, репрезентований риторикою Д. Трампа.

Мета роботи: визначення лінгвопрагматичних, лексико-стилістичних та структурно-семантичних особливостей реалізації популістської стратегії в ідіостилі Д. Трампа періоду 2024–2025 років.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення критичного дискурс-аналізу та теорії політичної комунікації (Т. ван Дейк, Р. Водак, Н. Ферклоу, П. Чилтон), когнітивної лінгвістики та теорії метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон, А. Музольф), дослідження феномену популізму (К. Мудде, Б. Моффітт, Я.-В. Мюллер) та комунікативної лінгвістики (Ф. Бацевич, І. Шевченко, Г. Почепцов).

Отримані результати: у роботі доведено, що ідіостиль Д. Трампа функціонує як високотехнологічна гібридна система сугестивного впливу. Визначено, що на лексичному рівні домінантою є використання інвективної стратегії, яка еволюціонувала від етичної критики до ідеологічної стигматизації та біологічної дегуманізації опонентів. Встановлено, що когнітивний простір дискурсу структурується двома базовими концептуальними метафорами: «ПОЛІТИКА — ЦЕ ВІЙНА» (концепти *Invasion, Enemy from Within*) та «НАЦІЯ — ЦЕ БІЗНЕС» (концепти *Deal, Golden Age*), які діють у синергії для мобілізації електорату та раціоналізації авторитарних рішень. Виявлено, що експресивний синтаксис («телеграфний стиль», парцеляція, ритмічні повтори, гіпофора) виконує функцію емотизації повідомлень та зниження порогу критичного сприйняття. Доведено, що стратегічний вимір риторики базується на жорсткій маніхейській поляризації суспільства за віссю «Свої» (віктимізований народ) – «Чужі» (ворожий істеблішмент), де лідер конструює себе як безальтернативного «Воїна-Рятівника».

Ключові слова: політичний дискурс, популізм, ідіостиль, концептуальна метафора, мовна агресія, експресивний синтаксис, сугестія, поляризація.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the linguo-pragmatic and structural-semantic features of modern populist rhetoric. The object of the work can be defined as the political discourse of Donald Trump during the election campaign of 2024 and the beginning of his presidential term in 2025, considered in the complexity of its communicative strategies and mechanisms of suggestive influence.

The main aim of the paper consists in revealing the specific features of the realization of the populist strategy in D. Trump's idiostyle through the analysis of language means of opponents' delegitimization, metaphorical modeling of reality and syntactic organization of speeches. It determined the accomplishment of such objectives as:

- profound analysis and systematization of the theoretical foundations of political discourse and populism studies;
- investigation of the lexical-stylistic dominants, specifically the functioning of invectives, slang and dysphemisms;
- reconstruction of key conceptual metaphors and analysis of the role of expressive syntax in the process of emotivization.

The specific nature of D. Trump's communicative strategy is determined in the work. Two basic conceptual metaphorical models structuring the politician's worldview are distinguished: "POLITICS IS WAR" (concepts *Invasion*, *Enemy from Within*) and "NATION IS A BUSINESS" (concepts *Deal*, *Golden Age*). The author proves that the usage of aggressive invective strategy, which evolves from ethical criticism to biological dehumanization, in combination with the "telegraphic" expressive syntax, allows the politician to lower the threshold of critical perception and effectively mobilize the electorate through the rigid "Us" vs "Them" polarization.

The scientific novelty of the presented research lies in the complex investigation of the evolution of D. Trump's idiostyle in the period of 2024–2025, identifying the specificity of binary conceptual metaphors functioning and defining the role of expressive syntax in implementing the strategy of discourse emotivization.

Key-words: *political discourse, populism, idiostyle, conceptual metaphor, language aggression, expressive syntax, suggestion, polarization.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ПОПУЛІЗМУ.....	7
1.1. Політичний дискурс у парадигмі сучасної лінгвістики: антропоцентричний та функціональний підходи.....	7
1.2. Феномен популізму як об’єкт міждисциплінарних студій: лінгвокогнітивний та соціокультурний аспекти.....	13
1.3. Методологія аналізу ідіостилю політичного діяча: критерії виокремлення маніпулятивних тактик.....	24
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛІСТСЬКОЇ РИТОРИКИ Д. ТРАМПА	
2.1. Лексико-стилістичні доміанти: функціонування інвектив, сленгу та концептуальних метафор (сфери-джерела «ВІЙНА», «БІЗНЕС»)	34
2.2. Експресивний синтаксис як засіб емотизації: парцеляція, повтори та синтаксичний паралелізм у виступах політика.....	43
2.3. Стратегічний вимір дискурсу: вербалізація опозиції «Свої» – «Чужі» та тактики дискредитації опонента в аналізованих текстах.....	57
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Політичний дискурс належить до тих динамічних комунікативних систем, що привертають особливу увагу сучасних лінгвістів, оскільки мова політики є не лише засобом передачі інформації, а й потужним інструментом боротьби за владу, конструювання соціальної реальності та маніпуляції масовою свідомістю. В умовах глобальної кризи інститутів демократії та переходу до епохи «постправди» особливої актуальності набуває феномен популізму, який трансформує традиційні норми комунікації. Яскравим прикладом цих змін є риторика 45-го та 47-го президента США Дональда Трампа, чий ідіостиль став об'єктом численних дискусій як у політології, так і в філології.

Фундаментальним дослідженням політичного дискурсу, популізму та мовних засобів впливу займалися такі зарубіжні науковці, як Т. ван Дейк, Р. Водак, Дж. Лакофф, П. Чилтон, Н. Ферклоу, К. Мудде, Я.-В. Мюллер, Б. Моффітт. Серед українських дослідників вагомий внесок у розробку цієї проблематики здійснили Ф.С. Бацевич, І.С. Шевченко, О.В. Зернецька, Л.П. Нагорна, А.А. Слащук. Емпіричну базу дослідження склали офіційні стенограми виступів, розміщені на ресурсах «The American Presidency Project», «The White House Official Website», «Rev Transcripts» та у цифровому архіві «The Trump Archive».

Попри значний інтерес до проблематики популістської риторики та велику кількість наукових праць, присвячених президентству Д. Трампа (2016–2020), у лінгвістиці досі залишаються недостатньо вивченими особливості його дискурсу у період передвиборчої кампанії 2024 року та початку нової каденції 2025 року. Зокрема, потребують детального аналізу трансформація метафоричних моделей, радикалізація інвективних стратегій та специфіка синтаксичної організації мовлення в умовах гібридної комунікації.

Актуальність роботи полягає в необхідності вироблення ґрунтовного системного підходу до аналізу новітніх механізмів популістського впливу, які базуються на конвергенції агресивних мовленнєвих тактик та сугестивних

когнітивних стратегій, що дозволяє глибше зрозуміти природу політичної комунікації в сучасному світі, а також напрацювати засоби протидії маніпуляції.

Наукова новизна полягає у спробі власного комплексного дослідження еволюції ідіостилю Д. Трампа у період 2024–2025 років, виявленні специфіки функціонування бінарних концептуальних метафор та визначенні ролі експресивного синтаксису у реалізації стратегії емотизації дискурсу.

Об'єктом дослідження є сучасний американський політичний дискурс популістського типу.

Предметом дослідження є лінгвопрагматичні, лексико-стилістичні та структурно-семантичні характеристики риторики Д. Трампа.

Метою дослідження є розкриття особливостей реалізації популістської стратегії в ідіостилі Д. Трампа через аналіз мовних засобів делегітимізації опонентів, метафоричного моделювання дійсності та синтаксичної організації промов.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) уточнити визначення політичного дискурсу в антропоцентричній парадигмі;
- 2) проаналізувати лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти феномену популізму;
- 3) обґрунтувати методологію аналізу ідіостилю політичного діяча;
- 4) виявити лексико-стилістичні домінанти риторики Д. Трампа, зокрема функціонування інвектив та сленгу;
- 5) реконструювати ключові концептуальні метафори у промовах Д. Трампа 2024–2025 років;
- 6) встановити роль експресивного синтаксису (повторів, парцеляції, паралелізму) як засобу емотизації;
- 7) описати стратегічний вимір дискурсу, зокрема вербалізацію опозиції «Свої» – «Чужі» та тактики дискредитації опонента.

Матеріалом дослідження стали стенограми 5 ключових публічних виступів Д. Трампа (RNC Acceptance Speech, Victory Speech, Inaugural Address та ін.) та

добірка постів із соціальної мережі Truth Social за період 2023–2025 років. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить понад 100 сторінок текстових транскриптів.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: критичного дискурс-аналізу (для виявлення ідеологічних установок), методу концептуального аналізу (для реконструкції метафоричних моделей), контекстуального та інтерпретативного аналізу, а також елементів кількісного аналізу.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час проведення семінарських занять з політичної лінгвістики, стилістики англійської мови, спецкурсів з теорії комунікації та медіаграмотності.

Апробація роботи. Основні положення дослідження було обговорено на науково-практичній студентській конференції. Результат дослідження представлено у публікації:

Чернявська О.К., Самброс Л.В. Лінгвопрагматичні та структурно-семантичні особливості популістської риторики Д. Трампа (на матеріалі передвиборчої кампанії 2024-2025 рр.) *Scientific Innovation: Theoretical Insights and Practical Impacts* : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (Неаполь, Італія, 2026 р.). Неаполь, 2026. (подано до друку)

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну та практичну значущість.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження політичного дискурсу та популізму» розглянуто поняття політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці, проаналізовано феномен популізму як об'єкт міждисциплінарних студій та обґрунтовано методологію аналізу ідіостилю.

Другий розділ «Лінгвопрагматичні та структурно-семантичні особливості популістської риторики Д. Трампа» містить власний аналіз лексико-стилістичних

засобів (інвектив, метафор), синтаксичних прийомів та стратегічних тактик дискредитації опонентів у промовах політика.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 82, кількість використаних джерел 112.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ПОПУЛІЗМУ

1.1. Політичний дискурс у парадигмі сучасної лінгвістики: антропоцентричний та функціональний підходи

Зміна наукових парадигм у мовознавстві кінця XX – початку XXI століття ознаменувалася переходом від системно-структурного вивчення мови до антропоцентричного, комунікативно-діяльнісного та когнітивного напрямів. У цьому контексті досліджуваний нами політичний дискурс постає не лише як об'єкт лінгвістичного аналізу, але і як складний соціокультурний феномен, що відображає механізми боротьби за владу, маніпуляції свідомістю та конструювання соціальної реальності. Актуальність дослідження мови влади зумовлена інтенсифікацією політичного життя, трансформацією комунікативних стратегій в умовах діджиталізації та необхідністю критичного осмислення мовних засобів впливу на електорат.

Сучасний етап розвитку мовознавства характеризується фундаментальною переорієнтацією дослідницького інтересу на вивчення мови «в людині і для людини». Цей антропоцентричний поворот зумовив формування нової когнітивно-комунікативної парадигми, в межах якої політичний дискурс постає не просто як сукупність текстів певної тематики, а як складний ментально-діяльнісний феномен. У цьому контексті актуалізується необхідність переосмислення традиційних підходів до аналізу політичної комунікації, де фокус зміщується з опису структурних елементів на виявлення глибинних когнітивних механізмів породження смислів та прагматичних стратегій впливу. Інтерес до вивчення політичної комунікативістики зумовлений посиленням ролі політики та політиків у світі, їхнім перебуванням у центрі уваги ЗМІ, а також тісною співпрацею політичних структур із засобами масової комунікації.

Щоб глибоко зрозуміти природу політичного дискурсу, необхідно проаналізувати етимологію та історію становлення самого терміна «дискурс».

Етимологічні дослідження вказують, що це слово походить від латинського «discursus», що первинно означало «бігання туди-сюди», «кружіння», а згодом трансформувалося у значення «розмова на тему». У середньовічній латині воно набуло додаткового, більш філософського значення: «логічне міркування, доказ, аргумент». Пізніше слово «дискурс» почало трактуватися ширше — як «публічний виступ», і з часом стало синонімом поняття «текст».

В історії лінгвістики одним із перших цей термін використав американський лінгвіст З. Гарріс у 1952 році, маючи на меті описати текст із врахуванням соціокультурної ситуації його появи та сприйняття. Це стало ключовим моментом для лінгвістики у контексті виходу за межі аналізу відокремленого речення [Селіванова 2011, с. 124].

У французькій лінгвістичній традиції, яка має значний вплив на сучасне розуміння політичної лінгвістики, цей термін набув термінологічного значення завдяки Е. Бенвеністу. Він охарактеризував дискурс як «мовлення, привласнюване мовцем» [Бенвеніст 2018, с. 145]. Цей підхід підкреслює суб'єктивність: дискурс не існує без автора, який має певні інтенції впливу на слухача.

Значний внесок у розуміння дискурсу як соціального феномену зробив Мішель Фуко. У своїй праці «Порядок дискурсу» він акцентує, що дискурс — це сукупність висловлювань, що належать до однієї й тієї ж системи формацій [Foucault 1981, p. 52]. Для Фуко дискурс — це не просто текст, а інструмент аналізу та пізнання культури, об'єкт боротьби за владу. Він наголошував, що у кожному суспільстві творення дискурсу контролюється, відбирається, організовується і перерозподіляється за допомогою певної кількості процедур.

Сучасні українські дослідники, зокрема Ф. С. Бацевич, пропонують комплексне визначення цього феномену. Дискурс трактується як тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, що являє собою складний синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних) чинників [Бацевич 2010, с. 138]. Таким чином, у структурі дискурсу науковці виділяють три фундаментальні компоненти:

- когнітивна модель змісту (знання та переконання учасників);
- соціальний контекст (знання про ситуацію, на якому базується комунікація);
- лінгвістичні знання (про макро- та мікроорганізацію дискурсу).

Теоретичне осмислення політичного дискурсу вимагає, насамперед, визначення його онтологічного статусу. Як слушно зауважують дослідники (І.С. Шевченко), сучасна лінгвістика відходить від традиційної «механістичної онтології» (характерної для картезіанської філософії), де мовні явища розглядалися як статичні об'єкти в просторі й часі, підпорядковані жорсткому каузальному детермінізму. На зміну їй приходить «дискурсивна онтологія», в якій об'єктом аналізу стають не «речі», а події — комунікативні акти, що розгортаються в соціально-психологічному середовищі [Шевченко 2018, с. 56].

У цій новій парадигмі політичний дискурс інтерпретується як нелінійна система, де кожен мовленнєвий конструює соціальну реальність. Важливим є перехід від принципу інтерпретаціоналізму (спроби знайти «закладене» значення) до принципу соціального конструктивізму [Fairclough 2015, с. 88]. Це означає, що політичні смисли не містяться в готовому вигляді в словах політика, а «випрацьовуються» і конструюються у процесі взаємодії адресанта й адресата. Науковці (В. Підгрушний, П. Мігірін) виділяють такі аспекти політичного дискурсу [Мигирін 2018, с. 63; Підгрушний 2018, с. 15]:

- семіотичний: включає знакові системи (мова, жести, символіка) та форми знання, що відповідають певному соціокультурному контексту;
- діяльнісний: являє собою соціальні дії, спрямовані на створення нових смислів;
- політичний: формує і відтворює владні відносини в суспільстві.

Важливою характеристикою політичного дискурсу є його інституційність, яка включає в себе вплив соціальних інститутів (влади, партій, парламенту) на функціонування суспільства та регулювання статусними ролями учасників, що накладає на комунікацію певні обмеження, які в лінгвістиці визначаються як конвенційність. Конвенційність передбачає дотримання ритуалів, протоколів та

усталених мовних формул. Учасник політичної комунікації часто змушений «ховатися» за маскою соціальної ролі, що призводить до явища деперсоналізації — коли мовець виступає не від власного імені, а як рупор інституції.

Р. Водак виділяє такі ознаки інституційного (політичного) дискурсу [Wodak 2015, p. 52]:

- анонімність та деперсоналізація: імена клієнтів (виборців) відомі як маса, а імена співробітників інститутів часто приховані за бюрократичними процедурами;
- ритуальність: використання історично сформованих мовних формул, клятв, звернень;
- ієрархічність: наявність суворої ієрархії, де влада є основним компонентом.

Проте сучасні тенденції свідчать про діалектичну напругу між інституційністю та прагненням до самовираження. В умовах медіатизації політики лідери все частіше порушують конвенційні норми (використовуючи знижену лексику, емоційні випадки), щоб скоротити дистанцію з електоратом і створити ефект «щирості». Це свідчить про розмивання меж між офіційним та особистісним у сучасному політичному дискурсі.

З цього випливає поняття антропоцентричного підходу у дослідженні політичного дискурсу, що фокусується на мовній особистості політика (*Ното Politicus*) та її ролі в комунікативному процесі. Дискурс у цьому світлі постає як відображення суб'єктивної психології мовця, його ментальних схем, стереотипів та ідеологічних установок. Таким чином, антропоцентризм у політичній лінгвістиці вимагає аналізу того, як індивідуальна «мовна картина світу» політика накладається на колективну свідомість соціуму, трансформуючи її через механізми переконання та сугестії, з чого і випливає специфічність політичного дискурсу, яка полягає у визначеності політичних пріоритетів суспільства та визначення параметрів інтерпретації подій. Щоб детально аналізувати ідіостиль будь-якого політичного діяча необхідно розглянути функції та стратегії, які реалізуються в його промовах.

Дослідники у свою чергу пропонують різні класифікації функцій. О. Кучерова, базуючись на функціях ЗМІ, виділяє такі [Кучерова 2017, с. 90]:

- інформативна: є найпотужнішою, оскільки містить мотив до дії та інтерпретує зміст новин;
- регулювальна: спрямована на встановлення порядку в «медіатизованому суспільстві»;
- соціалізуюча: об'єднує суспільство навколо спільних думок;
- маніпулятивна: має на меті нав'язати певні погляди та викликати заплановану реакцію.

Водночас, Л. П. Нагорна акцентує на тому, що основна функція політичного дискурсу — інструментальна, що дає можливість боротьби за владу, її здобуття та збереження [Нагорна 2005, с. 115; Van Dijk 2008, р. 205]. Ця функція реалізується через мобілізаційні дії (заклики, гасла) та створення умов задля виникнення відповідних емоцій (надії, гордості, ворожнечі, ненависті). Також у цю класифікацію слід додати креативну функцію (конструювання мовленнєвої реальності) та пов'язану з нею «магічну» функцію, що проявляється у вірі в силу слова, яка є невід'ємною частиною політичної риторики.

Розглядаючи стратегії політичного дискурсу постає розуміння того, що такого виду комунікація потребує ретельного планування, яка водночас реалізується через систему тактик. Ф. С. Бацевич визначає комунікативну стратегію як ефективні кроки в спілкуванні та їх гнучку адаптацію до ситуації [Бацевич 2009, с. 185]. У політичному дискурсі найпоширенішими є:

- стратегія самопрезентації: використовується для створення позитивного іміджу, включає в себе демонстрацію позитивних якостей, ідентифікацію з народом (створення «кола одного»);
- стратегія на пониження (дискредитації): спрямована на зменшення значущості політичного суперника, реалізується через тактику звинувачення та тактику «аналіз мінус»;

- стратегія нападу: реалізується через агресивні комунікативні дії, включаючи ворожнечу, образи та паплюження опонента;
- стратегія самозахисту: має на меті протидію нападам конкурентів, часто через заперечення або перенаправлення удару;
- стратегія легітимації: полягає в переконуванні аудиторії в законності та моральній правильності дій політика, часто здійснюється за використання апеляцій до патріотизму, традицій та релігійних цінностей.

Окремим предметом для роздумів є вплив новітніх технологій на структуру та функції політичного мовлення. В епоху Інтернету та соціальних мереж політичний дискурс набуває ознак гібридності, поєднуючи риси усного та писемного мовлення, офіційного та розважального стилів. Під впливом діджиталізації, яка змінює когнітивні механізми сприйняття інформації, дискурс зазнає суттєвих трансформацій стаючи фрагментарним, кліповим та візуалізованим. Як зазначають О. Ільєнко та Л. Шумейко, стрімке розповсюдження інтернету змінило умови комунікації, хоча її головна мета — вплив заради здобуття та утримання влади — залишилася незмінною. Інтернет став новим дієвим способом інформування, переконання та маніпулювання масовою свідомістю [Ільєнко, Шумейко 2020, с. 115], створюючи ілюзію безпосереднього спілкування політиків з населенням через соціальні мережі та відеоблоги. Це явище значно посилює сугестивний потенціал дискурсу та створює нові можливості для маніпуляції [Вусик, Антонюк 2021, с. 25], оскільки в потоці інформаційного шуму емоційно забарвлений, спрощений меседж сприймається аудиторією швидше і глибше, ніж раціональна аргументація, а фрагментарна подача інформації дозволяє уникати її критичного аналізу.

Можна стверджувати, що політичний дискурс у сучасній лінгвістиці інтерпретується як складний, багатовимірний феномен, що функціонує на перетині мовної системи, когнітивних механізмів та соціальної практики. Поєднання антропоцентричного та функціонального підходів дозволяє розглядати його як динамічний процес смислопородження, у якому мовна особистість політика взаємодіє з колективною свідомістю електорату в межах інституційних та медійних

контекстів. Сучасний політичний дискурс еволюціонує в напрямку посилення конструктивістського начала, де мова стає головним інструментом створення політичної реальності, а успіх комунікації визначається здатністю мовця ефективно поєднувати інституційні конвенції з індивідуальними когнітивними стратегіями впливу.

1.2. Феномен популізму як об'єкт міждисциплінарних студій: лінгвокогнітивний та соціокультурний аспекти

Сучасний політичний ландшафт початку XXI століття характеризується фундаментальними трансформаціями, ключовою з яких стала поява та стрімке утвердження специфічного типу дискурсивних практик, що отримали узагальнену назву «популізм». Цей феномен сьогодні перетворився на домінуючий тренд, що визначає порядок денний у провідних демократіях світу. Складність та багатовимірність цього явища вимагає виходу за межі політологічного аналізу, залучення широкого інструментарію когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики та теорії масової комунікації.

У парадигмі сучасних наукових досліджень популізм у політичному дискурсі інтерпретується не лише як «тонка» ідеологія (*thin-centered ideology*) — термін, запроваджений Касом Мудде, що позначає ідеологію без чіткого теоретичного ядра [Mudde, Kaltwasser 2017, p. 6], яка приєднується до більш стійких доктрин (націоналізму, соціалізму тощо), — а і як специфічний комунікативний стиль та комплексна дискурсивна стратегія. Ця стратегія спрямована не просто на передачу інформації, а на активне конструювання особливої соціальної реальності, в якій складні суспільні процеси отримують спрощену, але емоційно насичену інтерпретацію.

Соціокультурний аспект вивчення популізму є фундаментальним, оскільки він передбачає глибокий аналіз умов, середовища та суспільних настроїв, що сприяють його виникненню, поширенню та легітимації. Актуальними є дослідження багатьох вчених з приводу того, що сучасний глобальний сплеск

популізму є закономірною реакцією на системну кризу інститутів представницької демократії [Лукіна 2019, с. 48], яка характеризується ситуацією, коли традиційні політичні еліти, бюрократичний апарат та усталені партії втрачають кредит довіри населення, а пересічні громадяни відчують гостре відчуження від процесів прийняття державних рішень.

У поданому контексті популістський дискурс виконує потужну компенсаторну функцію, що полягає у заповнюванні вакууму легітимності, пропонуючи електорату ілюзію повернення влади «народу». Популізм паразитує на відчутті соціальної несправедливості, економічної нестабільності та страху перед глобалізаційними змінами, трансформуючи пасивне невдоволення мас у активну політичну позицію. Соціокультурна динаміка популізму тісно пов'язана з поняттям «політики ресентименту» — використання ворожості до певних соціальних груп (еліт, мігрантів, меншин) як інструменту мобілізації прихильників.

Вирішальним фактором соціокультурної динаміки є тотальна медіатизація політики. Процес злиття політичного дискурсу з дискурсом мас-медіа призводить до кардинальної трансформації жанрів, стилів та каналів комунікації [Ільєнко, Шумейко 2020, с. 118]. Сучасні новітні медіа, зокрема соціальні платформи (Twitter/X, Facebook, TikTok), створюють ідеальне екологічне середовище для процвітання популізму. Це зумовлено самою архітектурою цих платформ, яка сприяє фрагментації інформації, кліповості мислення, надмірній емоціоналізації повідомлень та віральному поширенню контенту. Алгоритми соціальних мереж, налаштовані на утримання уваги користувача, віддають перевагу конфліктним, сенсаційним та радикальним висловлюванням, що ідеально вписується в стилістику популістів.

Крім того, цифрові медіа сприяють безпрецедентному скороченню дистанції між адресантом (політиком) і адресатом (виборцем). Дослідники О. Ільєнко та Л. Шумейко підкреслюють, що в сучасних умовах відбувається персоніфікація політичного дискурсу [Ільєнко, Шумейко 2020, с. 118]: успіх комунікації часто залежить не стільки від інституційного статусу мовця, професіоналізму його команди чи змісту партійної програми, скільки від його індивідуального

комунікативного стилю, харизми, емоційного інтелекту та здатності резонувати з когнітивними очікуваннями аудиторії.

Це явище в науковій літературі отримало назву «медіапопулізм». У рамках цієї парадигми політик виступає не як державний функціонер чи технократ, а як медійна персона, що апелює безпосередньо до емоцій, інстинктів та підсвідомих страхів електорату, оминаючи раціональні фільтри критичного мислення. У такій моделі комунікації, як зазначають Г. Вусик та О. Антонюк, дискурс неминуче набуває ознак агональності (від грец. *agon* — змагання, боротьба) та театральності [Вусик, Антонюк 2021, с. 26]. Політика перетворюється на перформанс, де головною метою стає не пошук істини чи компромісу, а перемога над опонентом у публічному видовищі, що привертає увагу глядача.

Окремої уваги в контексті дослідження сучасного популізму потребує концепт «постправди» (*post-truth*), який вийшов за межі публіцистики і став повноцінною категорією політичної лінгвістики та епістемології. Як зазначає британський дослідник Лі Макінтайр у монографії «Постправда» [McIntyre 2018, р. 12], цей феномен не є синонімом брехні; це специфічний стан інформаційного середовища, де об'єктивні факти мають менший вплив на формування громадської думки, ніж апеляція до емоцій та особистих переконань.

З лінгвістичної точки зору, режим постправди характеризується зміною статусу епістемічної модальності. Якщо класичний політичний дискурс прагнув до верифікованості тверджень (або принаймні її імітації), то популістський дискурс епохи постправди базується на «афективному реалізмі». Це означає, що істинність висловлювання визначається не його відповідністю дійсності (референцією), а силою емоційного резонансу, який воно викликає у реципієнта. Дослідник Джейсон Стенлі у праці «Як працює пропаганда» [Stanley 2015, р. 56] вказує, що така стратегія спрямована на руйнування спільного епістемічного простору, внаслідок чого суспільство втрачає єдині критерії істини.

Важливим фактором, що уможливило цей процес, є алгоритмічна природа сучасних соціальних мереж. Формування так званих «ехо-камер» (*echo chambers*) та «фільтрових бульбашок» (*filter bubbles*), описаних Елі Парізером [Pariser 2011, р.

9], призводить до того, що користувачі споживають лише ту інформацію, яка підтверджує їхні попередні упередження (*confirmation bias*). У такому замкненому комунікативному циклі мовні засоби популізму набувають особливої віральності: спрощені гасла, інвективи та емоційно забарвлені метафори поширюються алгоритмами значно швидше, ніж складні аналітичні тексти, оскільки вони провакуюють миттєву афективну реакцію (лайк, репост, гнівний коментар).

Розглядаючи концепцію «перформативного популізму» та кризу експертного знання можна стверджувати, що сучасна політологія та соціолінгвістика (зокрема Б. Моффітт) пропонують розглядати популізм не як сталу ідеологію, а як політичний стиль або перформанс [Moffitt 2016, p. 28]. У цьому контексті лінгвістичний аналіз має фокусуватися на засобах створення сценічного образу політика. Ключовою ознакою цього стилю є демонстративна відмова від «високого» коду еліт на користь «низького» коду вулиці.

Теоретики дискурсу (Р. Водак, М. Рейсгл) у свою чергу виділяють стратегію «навмисного невігластва» або анти-інтелектуалізму [Wodak 2015, p. 95]. Популістський лідер часто використовує мовні маркери, що знецінюють експертне знання, науку та складну аргументацію, протиставляючи їм «народну мудрість» та «здоровий глузд» (*common sense*). Лінгвістично це реалізується через використання узагальнень, посилянь на анонімні джерела («всі знають», «люди кажуть») та заперечення статистики як інструменту маніпуляції з боку еліт. Такий підхід дозволяє політику встановити особливий тип довіри з електоратом, що базується на «схожості» та солідарності у неприйнятті складного світу.

З погляду когнітивної лінгвістики, популізм не можна зводити лише до набору риторичних прийомів. Це насамперед специфічний спосіб структурування знань про світ, особлива ментальна призма, крізь яку інтерпретуються події. Важливість існування та аналізу поняття когніції впливає з того факту, що будь-який політичний текст (промова, твіт, гасло) стає вербальним «слідом» складних мисленневих операцій, що відбуваються у свідомості політика та проєктуються на свідомість аудиторії. До таких операцій належать: категоризація дійсності, фреймування подій, концептуалізації абстрактних понять (таких як «свобода»,

«демократія», «загроза», «справедливість») та встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

Ключовим когнітивним механізмом, на якому будується вся архітектоніка популістського дискурсу, є різка бінарна категоризація. Складна, багатогранна та суперечлива соціальна реальність навмисно редукується до примітивної, чорно-білої опозиції. Ця дихотомія найчастіше реалізується через протиставлення «МИ» (народ, прості люди, патріоти, платники податків) — «ВОНИ» (корумпована еліта, істеблішмент, чужинці, вороги, глобалісти).

Така когнітивна модель спрощує процес прийняття рішень для виборця, пропонуючи чіткий поділ на «своїх» і «чужих», де всі проблеми приписуються зовнішній силі, а всі чесноти — внутрішній групі. Подані концепти дихотомії визначають семантичне наповнення ключових концептів популістського тексту:

– концепт «НАРОД» (*The Pure People*). У популістському дискурсі «народ» конструюється не як сукупність усіх громадян країни з різними поглядами та інтересами, а як монолітна, гомогенна, морально чиста спільнота. Народ наділяється рисами носія вищої мудрості, здорового глузду (*common sense*) та єдиного джерела суверенітету, яке було несправедливо усунуте від влади. Важливо розуміти, що в даному випадку «народ» — це не соціологічна чи демографічна категорія, а гнучкий когнітивний конструкт. Він дозволяє кожному реципієнту, незалежно від його реального соціального статусу, ідентифікувати себе з уявною «більшістю», відчутти приналежність до правого діла.

– концепт «ЕЛІТА/ВОРОГ» (*The Corrupt Elite*). Цей полюс бінарної опозиції незмінно маркується різко негативною оцінкою, використанням пейоративної лексики, інвектив та метафор деградації. Політична комунікація завжди є ідеологізованою, а ідеологія виступає як система теоретичних знань, яка встановлює певні цінності та факти, і слугує засобом ідентифікації групових норм. Проте у контексті популізму ідеологія часто спрощується саме до цих жорстких бінарних опозицій, де компроміс, діалог чи співпраця з «елітою» зображуються як зрада, а будь-яка критика з боку опонентів трактується як атака на сам народ.

Традиційні підходи до інтерпретації популізму як «тонкої ідеології» (*thin-centered ideology*), обґрунтовані К. Мудде [Mudde, Kaltwasser 2017, p. 6] останнім часом доповнюються концепцією «популізму як політичного стилю», яку активно розробляє австралійський політолог Бенджамін Моффітт. У своїй роботі «Глобальне піднесення популізму» (*The Global Rise of Populism*) він аргументує, що в епоху медіакратії ідеологічний зміст відходить на другий план, поступаючись місцем перформативності [Moffitt 2016, p. 28]. Моффітт виділяє таку рису популістського стилю, як «погані манери» (*bad manners*).

Важливим інструментом когнітивного впливу в арсеналі популіста є фреймування (*framing*) — стратегія відбору та акцентування певних аспектів реальності при ігноруванні інших, що задає (нав'язує) аудиторії певні рамки інтерпретації подій. Популістський лідер не просто повідомляє новини, він поміщає їх у заздалегідь підготовлені фрейми, які автоматично активують у свідомості реципієнта сильні емоції: тривогу, гнів, обурення або, навпаки, надію та ейфорію.

Наприклад, одним із найпоширеніших є фрейм «криза» або «занепад». Зображуючи поточну ситуацію як катастрофічну, популіст легітимізує необхідність термінових, радикальних дій та «сильної руки», здатної навести лад. Іншим потужним інструментом є фрейм «відновлення» або «повернення», який яскраво проявився у гаслі Дональда Трампа MAGA ("Make America Great Again"). Цей фрейм апелює до колективної пам'яті та ностальгії за ідеалізованим минулим, обіцяючи повернути втрачений «золотий вік» стабільності та величі.

Лінгвокогнітивний аналіз популізму є неможливим без глибокого дослідження його метафоричної системи. Згідно з теорією концептуальної метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон), метафора в політичному дискурсі виконує не лише естетичну (прикрашання мови), а й насамперед евристичну (пізнавальну) та маніпулятивну функції. Вона дозволяє осмислювати абстрактні політичні процеси через зрозумілі образи з повсякденного життя [Lakoff, Johnson 2003, p. 5].

Аналіз джерел та емпіричного матеріалу дозволяє виокремити типові метафоричні моделі, що є конститутивними для популістської риторики (базуючись на підходах Дж. Лакоффа):

– Метафора ВІЙНИ (*War Metaphor*): політика концептуалізується як поле запеклої битви (*battle, fight, war*), де опоненти є не конкурентами, а ворогами, яких необхідно знищити, розгромити або нейтралізувати. Така модель мілітаризує свідомість, мобілізує електорат до активних дій, виправдовує агресивну риторичку та нетерпимість до інакомислення. Будь-які демократичні процедури стримувань і противаг у цьому світлі можуть розглядатися як перешкоди на шляху до перемоги;

– Метафора ХВОРОБИ/ПАТОЛОГІЇ (*Disease Metaphor*): опоненти, ідеологічні течії або небажані соціальні явища описуються як вірус, пухлина, інфекція, гниль або бруд, що загрожує «здоровому тілу» нації [Musolff 2016, с. 44]; Ця метафора є особливо небезпечною, оскільки вона дегуманізує об'єкт критики та підсвідомо підштовхує до висновку про необхідність «хірургічного втручання» або «санітарної чистки» суспільства;

– Метафора БУДІВНИЦТВА/ДОМУ (*Building/Home Metaphor*): держава уявляється як дім, що потребує захисту (зведення стін, укріплення кордонів) і капітального ремонту. Ця модель експлуатує базову потребу людини в безпеці та затишку, проектуючи її на рівень державної політики. Популіст при цьому виступає в ролі дбайливого господаря або архітектора, який єдиний знає, як відбудувати цей дім.

Популістський дискурс, будучи різновидом політичного, формально успадковує його інституційні ознаки (відбувається в парламенті, на мітингах, під час виборів), але суттєво трансформує їх зсередини. Важливою рисою традиційного політичного дискурсу є його конвенційність — опора на усталені стереотипи, протоколи та ритуали. Політичний дискурс історично будується на ритуалах, оскільки це допомагає стабілізувати комунікацію, визначати соціальні

ролі мовців («лідер» — «громадянин», «влада» — «опозиція») та обирати відповідну рольову модель поведінки.

Однак, на відміну від традиційного інституційного дискурсу, який тяжіє до офіційності, стриманості, книжної лексики та деперсоналізації (коли політик говорить від імені інституції, а не від себе особисто), популізм використовує стратегію «анти-ритуалів» або так звані «ритуали бунту». Популісти активно використовують зовнішні атрибути та конвенційні знаки державності (прапори, гімни, патріотичну символіку, урочисті звернення до «простих людей») для візуальної легітимації та мобілізації електорату. Проте на вербальному рівні вони свідомо і демонстративно порушують мовні норми політкоректності, дипломатичного етикету та літературної мови [Charteris-Black 2018, p. 112].

Таке порушення конвенцій — використання зниженої лексики, сленгу, вульгаризмів, образливих прізвиськ, граматичних спрощень — парадоксальним чином сприймається цільовою аудиторією не як безкультур'я, а як ознака «щирості», «чесності» та «автентичності» лідера та створює ефект близькості до народу: «він говорить так, як ми», «він не ховається за складними словами бюрократів», тому для суспільства руйнування мовних норм стає інструментом побудови довіри.

Сучасний політичний дискурс, зокрема популістський, характеризується щільною інтертекстуальністю. Згідно з дослідженнями І.С. Шевченко та інших лінгвістів, дискурс є інтегральним феноменом, який не може існувати ізольовано від попереднього комунікативного досвіду соціуму. Політичний текст завжди є діалогічним: він будується у формі відкритої або прихованої полеміки з іншими текстами. Автор уточнює чужі ідеї, суб'єктивно тлумачить загальновідомі факти, переосмислює історію та реагує на закиди опонентів.

Види інтертекстуальності, що є особливо релевантними для аналізу популізму, включають:

- цитати та алюзії: популісти часто вдаються до використання історичних посилань (наприклад, до батьків-засновників США, національних героїв або минулих військових перемог). Це робиться з метою легітимації своїх дій

через авторитет минулого та для вписування власної постаті в героїчний, міфологізований наратив нації. Вибір цитат часто є селективним і слугує підтвердженням сучасної ідеологічної позиції;

– метатекстуальність, що передбачає коментування та критику чужих текстів — промов опонентів, статей у ліберальних ЗМІ, експертних висновків. Популісти часто будують свій дискурс на тотальному запереченні та деконструкції дискурсу «мейнстрімних медіа» (концепт Fake News). Створюється ситуація «слово проти слова», де альтернативна інтерпретація фактів подається як єдино правдива, прихована від народу зловмисними елітами;

– пародія та іронія, а саме: використання насмішок, сарказму, передражнювання манери мовлення опонентів є потужним засобом зниження їхнього соціального статусу. Гумор та іронія десакралізують владу конкурентів, роблять їх смішними, а отже — менш загрозливими, але й менш поважними, що допомагає створити ефект карнавалізації політичного життя, де офіційна ієрархія перевертається, а на перший план виходить народний сміх і зневага до авторитетів.

На мовному рівні популізм реалізується через специфічний набір риторичних фігур та стилістичних прийомів, які британський лінгвіст Дж. Чартеріс-Блек влучно класифікує як «риторику переконання» (*rhetoric of persuasion*) [Charteris-Black 2018, p. 15]. Ця риторика спрямована не стільки на логічну аргументацію, скільки на обхід раціональних фільтрів свідомості реципієнта та прямий вплив на його емоційну сферу.

Однією з найпомітніших рис популістського стилю є тотальна гіперболізація та інтенсифікація висловлювань. Популістський дискурс насичений лексичними одиницями з граничною семантикою (такими як *disaster* — катастрофа, *huge* — величезний, *terrible* — жахливий, *greatest* — найвеличніший). Світ у промовах популістів подається у екстремальних, апокаліптичних тонах, де немає місця для півтонів, сумнівів чи складної аналітики. Події категоризуються або як абсолютний успіх («перемога народу»), або як повна катастрофа («зрада еліт»), що значно спрощує картину світу для виборця.

На синтаксичному рівні важливу роль відіграють синтаксичний паралелізм та анафора. Ритмічні повтори однакових конструкцій на початку речень створюють сугестивний, майже гіпнотичний ефект, що полегшує запам'ятовування ключових гасел та створює враження непохитної впевненості мовця у своїй правоті. З чого слідує, що прості, рубані фрази, що повторюються як мантра, стають маркерами рішучості та сили, яких аудиторія часто очікує від лідера в часи нестабільності.

Окремої уваги заслуговує використання зниженої лексики та свідоме порушення мовних конвенцій. Вживання сленгу, просторіччя, розмовно-побутових зворотів, а іноді й вульгаризмів (*bad language*) є продуманою соціолінгвістичною стратегією «анти-елітизму». У контексті популізму це так звані «ритуали бунту», які демонструють «автентичність» лідера, його близькість до «простих людей» та відсутність зарозумілості, притаманної традиційному істеблшменту. Відмова від політкоректності та «дерев'яної» мови бюрократів сприймається електоратом як ознака щирості та сміливості говорити правду.

Популістський дискурс за своєю природою є глибоко емоційним та афективним. Відома дослідниця Рут Водак вводить поняття «політика страху» (*politics of fear*) для опису механізмів впливу правих популістів [Wodak 2015, p. 5]. Дискурсивні стратегії у цьому випадку спрямовані на пряму активацію лімбічної системи аудиторії, викликаючи сильні базові емоції.

По-перше, активно використовується механізм моральної паніки, так як передбачає штучне нагнітання страху перед певною, часто гіперболізованою або уявною загрозою (наприклад, мігрантами, глобалізацією, втратою національної ідентичності чи традиційних цінностей). Створивши атмосферу тривоги, популіст пропонує себе як єдиного можливого захисника та рятівника нації від цієї загрози.

По-друге, відбувається афективна поляризація суспільства. Метою комунікації стає формування не просто інтелектуальної розбіжності з опонентами, а почуття глибокої ворожості або навіть ненависті до них. У цій схемі політик виступає як своєрідний «емоційний менеджер», який каналізує накопичений гнів та фрустрацію електорату, спрямовуючи їх на визначених «ворогів народу».

Невід'ємною частиною популістського когнітивного стилю є схильність до конспірологічного мислення, яке класик американської соціології Річард Хофштадтер визначив як «параноїдальний стиль» у політиці [Hofstadter 1964, p. 77]. Популістський наратив часто будується навколо центральної ідеї про існування таємної змови корумпованих еліт, так званої «глибинної держави» (*Deep State*) або впливових міжнародних організацій, що діють проти суверенітету та інтересів простого народу.

У лінгвістичному плані конспірологічний дискурс реалізується через систему натяків, інсинуацій та риторичних запитань (на кшталт «Що вони від нас приховують?», «Чому про це не говорять у новинах?»). Використання розмитої семантики невизначеності дозволяє аудиторії самостійно «добудовувати» теорії змови, заповнюючи прогалини власними страхами та підозрами, що робить цей маніпулятивний вплив ще більш стійким.

Популістський текст ніколи не існує ізольовано, зазвичай іде використання дискурсу такого стилю у щільному полі інтертекстуальних зв'язків, постійно вступаючи в діалог з іншими текстами культури та політики. Можна виділити кілька ключових векторів такої взаємодії.

Важливим елементом є деконструкція медіа-дискурсу. Популістські лідери вдаються до постійної критики, висміювання та дискредитації новинних повідомлень традиційних ЗМІ. Впровадження концепту Fake News дозволяє створити власний метадискурс, де політик коментує та заперечує сам процес комунікації, підриваючи довіру до інституту журналістики як такого.

Крім того, активно використовуються історичні алюзії — вибіркові, часто міфологізовані посилання на славетне минуле. Зазвичай такі особливі вирази слугують інструментом легітимації майбутніх дій, вписуючи їх у героїчний контекст національної історії.

Широке використання іронії та сарказму виконує функцію карнавалізації політичного простору. Гумор використовується для зниження соціального статусу опонентів, їхнього осміювання та десакралізації влади конкурентів, що робить їх менш загрозливими, але й позбавляє авторитету в очах публіки. У

лінгвокогнітивному аспекті популізм базується на специфічних ментальних операціях спрощення дійсності (через бінарну категоризацію «народ–еліта»), емоціоналізації повідомлень (через апеляцію до базових афектів страху та надії) та метафоричному моделюванні соціально-політичної реальності. Специфіка популістського комунікативного стилю полягає в унікальному поєднанні стратегій персоніфікації влади, агресивної агональності щодо опонентів та маніпулятивної інтертекстуальності.

Популістський лідер, таким чином, виступає як активний конструктор соціальної реальності. За допомогою ретельно підібраних мовних засобів та когнітивних стратегій він формує колективну ідентичність «своїх», конструює образ ворога та мобілізує прихильників, майстерно балансує між використанням традиційних національних ритуалів та новітніх медійних технологій впливу. Дослідження цих механізмів є критично важливим для розуміння функціонування мови в сучасному політичному конфлікті.

1.3. Методологія аналізу ідіостилю політичного діяча: критерії виокремлення маніпулятивних тактик

Обґрунтування методологічної бази дослідження є необхідною умовою наукової верифікації отриманих результатів. Хоча загальні принципи лінгвістичного аналізу політичного дискурсу мають універсальний характер, їхня конкретна конфігурація завжди детермінується специфікою об'єкта вивчення. У контексті даної магістерської роботи таким об'єктом виступає унікальний, експресивний та значною мірою конфліктний ідіостиль 45-го президента США Дональда Трампа. Відтак, розглядаючи у цьому підрозділі загальну методологію та універсальні критерії виокремлення маніпулятивних тактик, ми здійснюємо відбір та адаптацію саме тих підходів, які є найбільш релевантними для деконструкції популістського типу риторики, яскравим представником якого є Д. Трамп. Такий підхід дозволяє сформулювати цілісну систему методів, що враховує як класичні

канони мовознавства, так і виклики сучасної «епохи постправди», в якій функціонує досліджуваний політик.

З огляду на іманентно конфліктну природу популістського дискурсу, класичні моделі лінгвістичної ввічливості (зокрема П. Браун та С. Левінсона), орієнтовані на принцип кооперації та збереження «соціального обличчя» комунікантів, виявляються недостатньо ефективними. Для релевантного аналізу проявів вербальної агресії необхідним є застосування методологічного апарату теорії неввічливості (*Impoliteness Theory*), обґрунтованої Джонатаном Калпепером [Culpeper 2011, p. 34].

У межах цієї теорії агресивна риторика розглядається не як комунікативний збій, а як цілеспрямована прагматична стратегія, спрямована на завдання шкоди соціальному іміджу («обличчю») опонента. Калпепер виокремлює п'ять суперстратегій неважливості, які є релевантними для аналізу політичних дебатів та публічних виступів:

- пряма неважливість (*Bald on record*): використання прямих, недвозначних атак (наказів, звинувачень) без жодних пом'якшувальних засобів, що демонструє владну перевагу мовця;
- позитивна неважливість (*Positive impoliteness*): дії, спрямовані на ігнорування опонента або виключення його з групи «своїх» (використання табуваної лексики, зневажливих прізвиськ, ігнорування присутності);
- негативна неважливість (*Negative impoliteness*): зазіхання на свободу дій адресата (глузування, залякування, вторгнення в особистий простір);
- сарказм або удавана ввічливість (*Mock politeness*): використання формально ввічливих конструкцій, які в конкретному контексті набувають образливого змісту;
- утримання від ввічливості (*Withhold politeness*): відсутність очікуваних знаків поваги (наприклад, відсутність привітання або подяки), що в політичному протоколі сприймається як демарш.

Застосування цієї класифікації дозволяє систематизувати випадки мовної агресії та виявити закономірності у способах делегітимації політичних опонентів.

Для поглибленого вивчення лексико-семантичних засобів вираження емоцій та ідеологічних установок доцільно використовувати інструментарій Теорії Оцінки (*Appraisal Theory*), розробленої в рамках системно-функціональної лінгвістики Дж. Мартіном та П. Вайтом [Martin, White 2005, p. 42]. Ця методологія дозволяє детально проаналізувати, як мовець виражає схвалення або осуд.

Система Оцінки включає три основні домени, аналіз яких є критично важливим для дослідження популізму:

- афект (*Affect*): аналіз лексичних засобів, що виражають безпосередні емоційні стани (страх, щастя, гнів). У популістському дискурсі це дозволяє відстежити динаміку нагнітання емоційної напруги;
- судження (*Judgement*): оцінка людської поведінки з точки зору соціальних норм (етика, правда, надійність). Важливо дослідити, якими саме епітетами політик наділяє «Народ» (чесний, працьовитий) та «Еліту» (корумпована, слабка);
- оцінка (*Appreciation*): естетична оцінка об'єктів та явищ.

Особливу цінність для аналізу популістської риторики становить категорія Градуації (*Graduation*) — лінгвістичні засоби посилення (*force*) або фокусування (*focus*) значення. Це дозволяє дослідити механізми гіперболізації, які є конститутивною ознакою популістського стилю (наприклад, використання слів з граничною семантикою: «катастрофа», «найвеличніший», «жахливий»).

Методологія комплексного дослідження ідіостилу політичного діяча, зокрема такої медійно впливової постаті, як сорок п'ятий президент США Дональд Трамп, вимагає застосування поліпарадигмального підходу, що базується на органічному синтезі лінгвістичних, когнітивних, психолінгвістичних та комунікативно-прагматичних методів аналізу, оскільки складність об'єкта дослідження, яким є сучасний політичний дискурс популістського типу в епоху «постправди», зумовлює нагальну необхідність виходу за межі традиційного описового мовознавства. Теоретико-методологічне підґрунтя даної роботи спирається на фундаментальні праці провідних західних та вітчизняних науковців у галузі критичного дискурс-аналізу (КДА), когнітивної лінгвістики, соціальної

психології та теорії масової комунікації, базовим для нашої роботи є соціально-когнітивний підхід Тена ван Дейка, детально викладений у його працях «Дискурс і влада» та «Ідеологія та дискурс» [Van Dijk 2008, p. 115]. Ван Дейк розглядає дискурс не лише як сукупність вербальних засобів, а як інструмент реалізації, легітимації та відтворення соціальної влади й домінування еліт, стверджуючи, що маніпуляція здійснюється через контроль над ментальними моделями реципієнтів, тому згідно з його концепцією, аналіз має фокусуватися на тому, як структури тексту трансформуються у суб'єктивні вірування та соціальні установки аудиторії.

Надзвичайно релевантним для аналізу риторики Д. Трампа є також дискурсивно-історичний підхід Рут Водак [Reisigl, Wodak 2001, p. 35], який акцентує увагу на необхідності інтерпретації промов у широкому соціополітичному контексті, виявляючи приховані механізми дискримінації, ксенофобії та маніпуляції історичною пам'яттю для конструювання національної ідентичності. Спираючись на твердження Нормана Ферклоу про те, що мова є формою соціальної практики, яка конституює соціальну реальність [Fairclough 2015, p. 54], ми розглядаємо публічні виступи політика як перформативні акти. Вони спрямовані на конструювання вигідної для комунікатора картини світу, де політична боротьба перетворюється на медійний спектакль. Для повноцінної реалізації поставлених у роботі завдань доцільно використовувати інтеграцію трьох рівнів аналізу: лексико-семантичного, лексико-стилістичного та структурно-семантичного, що дозволяє охопити поверхневі мовні структури та глибинні смисли.

Першим та ключовим етапом дослідження є лексико-семантичний аналіз, спрямований на детальне вивчення лексичних одиниць (слів, сталих словосполучень, фразеологізмів) та їхніх семантичних властивостей (конотацій, полісемії, емотивного забарвлення), що дозволяє реконструювати базові концепти ідеології політика та його «мовної картини світу». У цьому контексті ми безпосередньо спираємося на теорію «ідеологічного квадрата» Т. ван Дейка, згідно з якою політичний дискурс конфронтаційного типу будується на бінарній опозиції «Ми — Вони», а дискурсивна стратегія полягає у реалізації чотирьох макроходів:

акцентування наших позитивних дій, акцентування їхніх негативних дій, применшення наших негативних дій та применшення їхніх позитивних дій [Van Dijk 2006, p. 373]. Аналізуючи промови Трампа крізь призму цієї теорії, особливу увагу слід приділити дієслівній лексиці та категорії модальності, оскільки висока частотність дієслів активної дії, фізичного впливу та боротьби (лексеми семантичного поля *struggle/action: restore, fight, win, rebuild, crush*), згідно з теорією мовленнєвих актів Дж. Остіна та Дж. Серля [Searle 1969, p. 22], виконує перлокутивну функцію, тобто спонукає аудиторію до зміни поведінки та сприйняття лідера як єдиного дієвого агента змін, здатного подолати хаос. Як зазначають дослідники сучасного популізму, зокрема Я. Вернер Мюллер [Müller 2016, p. 45], така лексика формує архетиповий образ «сильної руки», необхідний для емоційної мобілізації електорату в кризові моменти, створюючи ілюзію швидких, простих та радикальних рішень складних проблем. Окрім дієслів, критично важливим є аналіз емоційно-зabarвлених прикметників, які у ідіостилі Трампа часто функціонують не як дескриптивні (описові), а як суто оцінні засоби (евалюативи), адже використання полярних характеристик, де власні дії описуються через гіперболізовані позитивні маркери (*great, huge, amazing, incredible*), а дії опонентів — через пейоративну лексику (*terrible, disaster, failing, crooked*), корелює з теорією оцінки (Appraisal Theory), розробленою Дж. Мартіном та П. Вайтом [Martin, White 2005, p. 42]. Згідно з їхніми висновками, така стратегія афекту дозволяє політику нав'язувати аудиторії емоційне ставлення до подій ще до моменту їх раціонального осмислення, формуючи спрощену, чорно-білу онтологію.

Наступним важливим аспектом у межах лексико-семантичного аналізу є дослідження дейксису, зокрема категорії особи, та її ролі у процесах соціальної категоризації. Як стверджує відомий французький лінгвіст Еміль Бенвеніст, привласнення мови відбувається саме через категорію особи [Бенвеніст 2018, с. 210], а займенники є рухомими маркерами суб'єктивності, тому у політичному дискурсі використання займенників виходить за межі граматики і стає потужним інструментом соціальної ідентифікації та ідеологічного розмежування груп. У промовах Д. Трампа спостерігається специфічне використання займенника «ми»

(*we*), яке дослідники, зокрема Пол Чилтон [Chilton 2004, p. 185], класифікують як стратегію інклюзивності, що має на меті створити ефект корпоративної єдності, солідарності лідера з народом («ми — американці», «ми — патріоти»), нівелюючи ієрархічну дистанцію між президентом та виборцем. Для поглибленого розуміння цього механізму ми залуцаємо теорію соціальної ідентичності Анрі Теджфела [Tajfel 1981, p. 255], яка пояснює психологічну потребу індивіда у належності до групи; водночас займенник «вони» (*they*) використовується як маркер ексклюзивності та відчуження, позначаючи зовнішніх та внутрішніх ворогів (корумповану еліту, медіа, нелегальних мігрантів). Таке дихотомічне протиставлення, на думку вітчизняного дослідника Г. Почепцова [Почепцов 2016, с. 142], є класичним інструментом інформаційно-психологічного впливу, де згуртованість групи «своїх» (*ingroup*) досягається виключно через конструювання та демонізацію образу спільного ворога (*outgroup*), що провокує агональність (змагальність) політичного процесу.

Сучасна лінгвістика вимагає верифікації якісних спостережень кількісними даними. Методологія корпусної лінгвістики (*Corpus Linguistics*) надає інструменти для об'єктивного аналізу великих масивів текстів. Хоча основний фокус даного дослідження є якісним, розуміння корпусних методів дозволяє точніше виділити ключові слова (*keywords*) та колокації (*collocations*).

Застосування методу аналізу частотності (*frequency analysis*) дозволяє виявити «лексичне ядро» ідіостилю політика. Дослідження колокацій (слів, що найчастіше вживаються поруч з досліджуваним поняттям) допомагає реконструювати семантичну ауру концептів. Наприклад, аналіз правого та лівого контексту лексеми «іммігрант» у промовах правих популістів зазвичай виявляє стійкі зв'язки з лексемами семантичного поля «злочинність», «нелегальність» та «загроза», що формує відповідний фрейм сприйняття.

Особливу увагу в межах структурно-семантичного моделювання дискурсу слід приділити наративному аналізу, оскільки політична комунікація в епоху постправди дедалі більше набуває форми сторітелінгу — конструювання історій, що пояснюють реальність через міфологічні сюжети. Для деконструкції

популістського наративу Д. Трампа евристично продуктивним видається використання соціально-психологічної моделі «драматичного трикутника», яка дозволяє розглядати політичний процес як зрежисовану взаємодію базових архетипів [Karpman 1968, p. 40; Wodak 2015, p. 65]. Згідно з цим підходом, комунікативна стратегія популізму базується на спрощеній, бінарній картині світу, де складні соціально-політичні процеси трансформуються оратором у сценарій боротьби за відновлення справедливості.

Застосування актантної моделі до аналізу ідіостилю Д. Трампа дозволяє виокремити ключові рольові функції, лінгвістична реалізація яких формує каркас його промов:

– герой-рятівник (*The Hero / The Savior*): цю роль у наративі незмінно виконує сам політик. Специфіка реалізації цього образу у Трампа полягає у позиціонуванні себе як «аутсайдера» — особи, що приходить ззовні корумпованої системи, щоб зруйнувати її та врятувати спільноту. Лінгвістичними маркерами цієї ролі є гіперболізовані «Я-висловлювання» та модальність абсолютної впевненості (наприклад, відома фраза "*I alone can fix it*" — «Тільки я можу це виправити»). Герой наділяється винятковими якостями (бізнес-інтуїцією, рішучістю), що легітимізує його право на порушення усталених політичних норм заради вищої мети [Lakoff 2016, p. 85].

– переслідувач / антагоніст (*The Villain / The Persecutor*): такий актант у дискурсі Трампа є колективним та змінним, але завжди функціонально навантаженим — це сила, що порушує початкову гармонію (стабільність, велич країни). До цієї категорії потрапляють політичний істеблішмент («Вашингтонське болото»), упереджені медіа ("*Fake News*") або зовнішні загрози (мігранти, глобалісти). Важливо відзначити, що дії Антагоніста описуються через дієслова активної деструкції («крадуть», «руйнують», «знищують»), що дозволяє мобілізувати електорат проти конкретного ворога, а не проти абстрактних економічних обставин;

– жертва (*The Victim*): центральний об'єкт популістського міфу, який потребує захисту. У риторичі Трампа цю роль відіграє «Народ» (або концепт "*The*

Forgotten Man" — «Забута людина», «Мовчазна більшість»). Жертва зображується як пасивний об'єкт, який страждає від дій Антагоніста і не здатен захистити себе самостійно без втручання Героя-Рятівника. Лінгвістично це виражається через використання пасивних конструкцій та лексики страждання (*betrayed, forgotten, left behind*) [Moffitt 2016, p. 45];

– інструмент порятунку (*The Symbolic Solution*): у політичному контексті це радикальний засіб, запропонований Лідером, який подається як панацея від усіх бід. Для Трампа такими «інструментами» виступають «Стіна» (*The Wall*), вихід із міжнародних угод або протекціоністські тарифи. Цей елемент наративу характеризується спрощеною каузальністю: складні проблеми пропонується вирішити одним рішучим ударом або законодавчим актом [Wodak 2015, p. 72].

Методологічне завдання нашого дослідження полягає у виявленні конкретних лінгвістичних маркерів та дискурсивних стратегій, що розподіляють ці ролі у тексті промов. Такий аналіз дозволяє продемонструвати, як Д. Трамп підміняє раціональну політичну аргументацію емоційно насиченою драматургією, де виборець відчуває себе учасником епічної битви, зрежисованої оратором.

Не менш значущим для розуміння специфіки сугестивного впливу яскравого прикладу американського політичного дискурсу Д. Трампа є лексико-стилістичний аналіз, який дозволяє виявити тропи, риторичні фігури та їхній вплив на емоційно-психологічний стан реципієнта. Центральне місце тут посідає аналіз концептуальних метафор, оскільки, спираючись на когнітивну теорію метафори Джорджа Лакоффа та Марка Джонсона, викладену у праці «Метафори, якими ми живемо» [Lakoff, Johnson 2003, p. 5], ми розглядаємо метафору не як художню прикрасу, а як базовий механізм мислення, що структурує наш досвід. Лакофф у своїх дослідженнях американської політики зазначав, що метафоричні фрейми (рамки) визначають політичні погляди електорату, активуючи певні нейронні зв'язки, тому у риторичі Трампа домінують метафори війни, бізнесу, будівництва та фізичного очищення. Наприклад, відома метафора *Drain the swamp* («Осушити болото») актуалізує архетиповий фрейм боротьби з нечистотою, загрозою та хворобою, і за Лакоффом, така метафора діє на підсвідомому рівні, оскільки

«болото» у когнітивній карті людини асоціюється з небезпекою, трясовиною та відсутністю твердого ґрунту, що автоматично виправдовує будь-які радикальні дії щодо його ліквідації. Окрім метафоризації, стилістичний аналіз охоплює дослідження синтаксичних фігур, зокрема повторів та паралельних конструкцій (анафори, епіфори, симплоки). Згідно з дослідженнями в галузі сугестивної лінгвістики, ритмізація мовлення та багаторазове повторення простих, гаслоподібних фраз (“*Make America Great Again, Jobs, jobs, jobs*”) виконує функцію навіювання, знижуючи поріг критичного сприйняття інформації, вводячи аудиторію у стан, близький до трансового, та діючи за принципом «вбивання» (*hammering*) ключового меседжу у свідомість [Charteris-Black 2018, p. 112]. Також у межах аналізу стилістики необхідно звернути увагу на використання евфемізмів та дисфемізмів, адже, як зазначає Д. Болінджер [Bolinger 2014, p. 104], мова може використовуватися як зброя, і дисфемізми у Трампа слугують інструментом мовної агресії та делегітимізації опонентів. Навішування ярликів (*labeling*), яке Г. Лассвелл відносив до базових пропагандистських технік ще у першій половині ХХ століття, дозволяє Трампу маркувати опонентів як неповноцінних, комічних або небезпечних, виводячи їх за межі поля серйозної раціональної дискусії та порушуючи етичні норми політичної комунікації, що дослідники називають стратегією «трансгресії» [Mercieca 2020, p. 165].

Третім рівнем запропонованої методології є структурно-семантичний аналіз, що розглядає текст промови як цілісну комунікативну подію з певною архітектонікою. Попри фрагментарність, емоційність та розмовний стиль, виступи Трампа підпорядковуються чіткій наративній логіці. Дослідники дискурсу популізму зауважують, що структура його промов часто відтворює міфологічний сюжет «подорожі героя» або порятунку [Campbell 2008, p. 30].

Таким чином, узагальнюючи викладені теоретико-методологічні засади, можна стверджувати, що запропонований інтегративний підхід, який органічно поєднує інструментарій лексико-семантичного, лексико-стилістичного та структурно-семантичного аналізу, формує надійну наукову базу для об’єктивного дослідження ідіостилю Д. Трампа. Застосування окреслених критеріїв — від

відстеження лексичних маркерів спрощення реальності та бінарної поляризації («Ми» проти «Вони») до виявлення сугестивних метафоричних фреймів та архетипових нарративних схем — дозволяє не лише кваліфікувати окремі мовленнєві акти як маніпулятивні, але й реконструювати цілісну когнітивно-комунікативну стратегію впливу політика. Такий поліпарадигмальний аналіз дає змогу верифікувати гіпотезу про те, що вербальна поведінка Д. Трампа є не спонтанним виявом ексцентричності, а системною, прагматично орієнтованою технологією боротьби за владу, спрямованою на трансформацію ціннісних орієнтирів масової свідомості, що буде детально продемонстровано на прикладі емпіричного матеріалу у практичній частині нашого дослідження.

РОЗДІЛ 2.

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛІСТСЬКОЇ РИТОРИКИ Д. ТРАМПА

2.1. Лексико-стилістичні домінанти: функціонування інвектив, сленгу та концептуальних метафор (сфери-джерела «ВІЙНА», «БІЗНЕС»)

Сучасний американський політичний дискурс, яскраво репрезентований риторикою 45-го та 47-го президента США Дональда Трампа, демонструє радикальну та системну трансформацію традиційних комунікативних норм, притаманних західній демократії. Детальний аналіз емпіричного масиву, що охоплює період передвиборчої кампанії 2024 року та початок нової президентської каденції 2025 року, дозволяє кваліфікувати ідіостиль політика як складну гібридну дискурсивну систему. Вона базується на свідомій та послідовній конвергенції агресивних мовленнєвих тактик (таких як інвективи, дисфемізми, пейоративна лексика) та сугестивних когнітивних стратегій (зокрема, метафоричного моделювання дійсності), що в сукупності формує унікальний феномен, який дослідники, зокрема Б. Моффітт, визначають як «популістський перформанс» [Moffitt 2016, p. 44].

Для верифікації наукових гіпотез щодо маніпулятивного потенціалу стилю промов Д. Трампа було здійснено комплексний лінгвопрагматичний аналіз ключових промов зазначеного періоду: програмної промови на Національному з'їзді Республіканської партії (RNC Acceptance Speech, 18.07.2024), Інавгураційної промови (Inaugural Address, 20.01.2025), а також репрезентативного корпусу повідомлень у соціальній мережі Truth Social. Методологія дослідження спирається на синтез критичного дискурс-аналізу (Т. ван Дейк, Р. Водак), що дозволяє виявити ідеологічні підтексти, та теорії концептуальної метафори (Дж. Лакофф), що уможливорює реконструкцію глибинних ментальних установок, які політик транслює на масову аудиторію [Lakoff 2016, p. 88].

У сучасній науковій парадигмі політичної лінгвістики феномен мовної агресії зазнає суттєвого переосмислення. Якщо в класичних нормативних теоріях (зокрема,

у теорії лінгвістичної ввічливості П. Браун та С. Левінсона) використання інвективної лексики традиційно розглядалося як комунікативний збій, прояв некомпетентності або емоційної нестриманості мовця, то аналіз ідіостилю Дональда Трампа вимагає принципово іншого підходу. Інвектива у його дискурсі втрачає ознаки спонтанності й набуває статусу системної, прагматично вивіреної макростратегії делегітимізації опонентів, яка функціонує на межі політичного маркетингу та соціальної психології [Culpeper 2011, p. 112].

Це явище безпосередньо корелює з концепцією «політики ресентименту» (politics of resentment), описаною К. Мудде та Р. Водак [Wodak 2015, p. 34]. У рамках цієї моделі вербальна агресія лідера слугує не просто засобом персональної образи опонента, а потужним каналізатором колективного гніву електорату, ефективним інструментом підтвердження групової ідентичності та маркером розриву з ненависним істеблішментом. Аналіз фактичного матеріалу виборчої кампанії 2024 року та початку 2025 року переконливо засвідчує, що Д. Трамп не лише зберіг, а й суттєво радикалізував свої підходи до таврування опонентів, перетворивши інвективу на летальну зброю в умовах так званої «культурної війни» [Savoy 2018, p. 14].

Для детального вивчення специфіки мовної агресії доцільно класифікувати інвективні тактики Д. Трампа за об'єктом атаки та прагматичною метою на три ключові групи: ідеологічна ексклюзія, гендерно-когнітивна дискредитація та інституційна дегуманізація.

Якщо у кампанії 2016 року домінувала етична дискредитація (наприклад, відоме прізвисько *Crooked Hillary* фокусувалося на корупції та особистій нечесності), то у 2024 році вектор змістився в бік екзистенційної ідеологічної загрози. Найбільш показовим кейсом цієї трансформації є конструювання образу віцепрезидентки Камали Гарріс через пейоративну номінацію *Comrade Kamala*. З погляду лексичної семантики, лексема *Comrade* (товариш) є архаїзмом із чітко фіксованою негативною конотацією в американському політичному контексті, адже вона вважається маркером «радянського дискурсу» і відповідно у когнітивній

базі носіїв мови асоціюється з тоталітаризмом, відсутністю свободи та загрозою приватній власності [Semino 2008, p. 95].

Приклад: “*Comrade Kamala Harris... she is a radical left Marxist. She wants to destroy our country.*” [Trump 2024c]. Використовуючи цю номінацію у поєднанні з алітерацією (/k/ — *Comrade Kamala*), що полегшує запам'ятовування (мнемонічний ефект), Трамп реалізує тактику фреймування «Чужий». Згідно з теорією ідеологічного квадрата Т. ван Дейка, така номінація виконує подвійну функцію: по-перше, атрибутивну, приписуючи об'єкту негативні риси (радикалізм, антиамериканізм); по-друге, ексклюзивну, автоматично виключаючи об'єкт з категорії «своїх» (ingroup). У когнітивній карті пересічного виборця це активує архетиповий фрейм «Червоної загрози» (Red Scare), що є глибоко вкоріненим у політичній культурі США часів Холодної війни [Hofstadter 1964, p. 80]. Таким чином, інвектива трансформує звичайну політичну конкуренцію в ідеологічну війну за виживання нації, де Камала Гарріс перестає бути просто опоненткою з іншою програмою, а стає символом руйнування американського способу життя.

Цікаво відзначити, що Трамп часто вдається до семантичної кумуляції, нанизуючи несумісні терміни в один інвективний ряд: “*Marxist, Communist, Fascist*”. З погляду академічної політології це нонсенс, але з погляду прагматики популізму — це надзвичайно ефективна стратегія. Її мета полягає не в точності дефініцій, а в створенні максимального «семантичного шуму» та формуванні стійкого негативного емоційного ореолу навколо опонента [Mercieca 2020, p. 45]. У такому контексті слова втрачають своє первинне денотативне значення і функціонують просто як сигнали тривоги.

Наступним рівнем інвективної стратегії є використання сленгу та порушення орфоепічних норм для створення ефекту «своєї людини». Яскравим прикладом цього є рекурентне (повторюване) використання епітета *Lyin'* (Брехливий) з графічною фіксацією апокопи (відсічення кінцевого носового звука [ŋ] на користь [n]).

Приклад: “*Lyin' Kamala is trying to hide her record regarding the Border. She is a Disaster!*” [Trump 2024b]. Написання *Lyin'* замість нормативного *Lying* є свідомим

стилістичним вибором. З позиції соціолінгвістики, такий фонетичний запис імітує розмовно-просторічне мовлення «синіх комірців» (*working class sociolect*) [Trudgill 2000, p. 68]. Це свідоме порушення норм стандартної англійської мови виконує важливу функцію солідаризації з «простим народом». Трамп конструює свій імідж на принципі анти-елітизму: він демонструє, що не належить до вашингтонського істеблїшменту, який спілкується рафінованою, «політкоректною» мовою. У цьому контексті граматичні помилки та спрощення стають маркерами автентичності (*authenticity markers*) [Montgomery 2017, p. 15].

Окрім того, Трамп використовує тактику патологізації поведінкових характеристик опонента. Прізвисько *Laughing Kamala* («Камала, що сміється») спрямоване на дискредитацію через висміювання природних реакцій. Сміх, який зазвичай є позитивним сигналом, фреймується Трампом як ознака несерйозності, неадекватності або навіть психічного розладу: “*Have you heard her laugh? That is the laugh of a crazy person*” [Trump 2024c]. Це є прикладом гендерно маркованої атаки, що апелює до стереотипу про «надмірну емоційність» жінок у політиці, імпліцитно підважуючи їхню здатність приймати раціональні рішення в кризових ситуаціях.

Також варто відзначити інвективи, спрямовані на інтелектуальні здібності: “*Low IQ individual*”, “*Dumb as a rock*”. У дискурсі 2024–2025 років ця тактика набула особливої гостроти. Трамп вибудовує бінарну опозицію: «Геній» (він сам) — «Дурень» (опонент). Це дозволяє йому уникати дебатів по суті [Mercieca 2020, p. 102], так як політик не вбачає необхідності дискутувати про економіку з тим, кого для себе самого вже маркував як інтелектуально неповноцінного.

Окрему, найбільш агресивну групу лексичних засобів складають дисфемізми та інвективи, спрямовані на інституційну делегітимізацію судової системи, ФБР та медіа. В умовах численних судових процесів, що супроводжували кампанію, Трамп вдався до використання кримінального жаргону та біологічних метафор.

Приклад: “*These Thugs and Monsters, the deranged Jack Smith... they are destroying our country from within.*” (Джерело: Виступ після судового засідання, Нью-Йорк, травень 2024 р. [Trump 2024a]). Лексеми *thugs* (бандити/головорізи),

monsters (чудовиська), *deranged* (божевільні), використані щодо федеральних прокурорів та суддів, реалізують стратегію карнавальної інверсії. Політик здійснює повну семантичну підміну: представники закону маркуються як злочинці (*thugs*), судовий процес — як злочин (*witch hunt, persecution*), а обвинувачений (Трампа) — як жертва політичних репресій та мученик. Ця риторична інверсія є потужним маніпулятивним прийомом, оскільки вона руйнує базову довіру до державних інституцій [Слащук 2020, с. 147]. Трампа переносить конфлікт із правової площини в особистісну: це не «Держава проти Трампа», це «Божевільний Джек Сміт проти Трампа». Персоналізація ворога робить його вразливим для атак.

Більше того, у риторичі 2024–2025 років з'явилася небезпечна тенденція до біологічної дегуманізації. Використання терміна *vermin* (шкідники, паразити) щодо політичних опонентів у промові на День ветеранів викликало значний резонанс: “*We will root out the communists, Marxists, fascists and the radical left thugs that live like vermin within the confines of our country*” [Trump 2023]. Лексема *vermin* історично використовувалася в пропаганді тоталітарних режимів для виправдання репресій [Wodak 2018, р. 56], оскільки шкідників не перевиховують — їх знищують. Використання такої лексики президентом США свідчить про перехід інвективної стратегії на рівень дегуманізації, що знімає моральні бар'єри у його прихильників щодо застосування насильства проти опонентів.

Дослідження концептуальної сфери промов Д. Трампа періоду 2024–2025 років крізь призму когнітивної лінгвістики дозволяє стверджувати, що його індивідуальна «мовна картина світу» є підкреслено бінарною, конфліктогенною та маніхеїстською. Вона не просто відображає дійсність, а активно конструює її, спираючись на глибинні ментальні схеми, які когнітивісти (Дж. Лакофф, М. Джонсон) визначають як «концептуальні метафори». Аналіз емпіричного матеріалу засвідчує, що ідіостиль політика структурується переважно двома базовими метафоричними моделями: *POLITICS IS WAR* (ПОЛІТИКА — ЦЕ ВІЙНА) та *NATION IS A BUSINESS* (НАЦІЯ — ЦЕ БІЗНЕС) [Musolff 2016, р. 44]. Ці сфери-джерела (*source domains*) забезпечують спрощену, але емоційно насичену

інтерпретацію складних суспільно-політичних процесів (*target domains*), формуючи у свідомості електорату специфічну онтологію кризи та порятунку.

А. Експлікація метафоричної моделі «ВІЙНА» (*POLITICS IS WAR*)

Метафора війни є абсолютною домінантою у дискурсі Трампа, пронизуючи всі рівні тексту — від окремих лексем до макроструктури наративу. На відміну від конвенційної політичної риторики, де слово «боротьба» часто вживається у фігуральному значенні (боротьба з бідністю, боротьба ідей), у Трампа відбувається ре-мілітаризація дискурсу. Політичний процес концептуалізується як фізичне зіткнення, де метою є не компроміс, а повне знищення супротивника.

Центральним елементом воєнної метафорики у 2024–2025 роках став опис міграційної ситуації. Особливо виразно ця модель проявилася у промові на Національному з'їзді Республіканської партії (RNC, липень 2024). Трамп безапеляційно заявляє: “*We have an invasion taking place at our southern border... It is a massive invasion aimed at our country*” [Trump 2024d]. З погляду когнітивної семантики, субституція (підміна) нейтральних понять *migration* (міграція) або *humanitarian crisis* (гуманітарна криза) на військовий термін *invasion* докорінно змінює прагматику висловлювання. Метафора «вторгнення» автоматично активує у свідомості реципієнта скрипт «воєнного стану» (*martial law script*). Логіка цього скрипту така: якщо відбувається вторгнення, значить, країна перебуває під атакою ворожої армії; якщо це атака, то діють закони війни, а не цивільного права; отже, застосування військової сили, депортації та зведення фортифікацій є не просто виправданими, а єдино можливими заходами самозбереження.

Більш того, у риторичі кінця 2024 року спостерігається небезпечна еволюція цієї метафори в бік біологізації. Фраза Трампа про те, що мігранти “*are poisoning the blood of our country*” (отрують кров нашої країни) [Trump 2024e], яку він повторював на мітингах, є класичним прикладом метафори *NATION IS A BODY* (НАЦІЯ — ЦЕ ТІЛО). У цій когнітивній моделі держава постає як живий організм, кордон — як шкіра, що захищає тіло, а мігранти — як патоген, вірус або отрута, що проникає всередину. Така метафорика (яку дослідники дискурсу, зокрема Р. Водак, пов'язують з риторикою тоталітарних режимів ХХ століття) виконує функцію

дегуманізації. Вона трансформує характер соціально-гуманітарної проблеми у питання фізичного виживання та санітарної чистки, блокуючи емпатію до об'єкта агресії.

Новацією дискурсу 2024–2025 років стало зміщення фокусу з зовнішніх загроз на внутрішні. Трамп ввів у широкий обіг концепт *The Enemy Within* (Ворог усередині). У інтерв'ю та виступах (зокрема, у промові в «Медісон-сквер-гарден», жовтень 2024) він стверджував: “*We have the outside enemy... but the much more dangerous threat is the enemy from within*” [Trump 2024d]. До категорії «внутрішніх ворогів» зараховуються політичні опоненти, представники «глибинної держави» (Deep State) та критичні медіа. Використання метафори *WEAPONIZATION* (Перетворення на зброю) дозволяє Трампу інтерпретувати дії судової системи проти нього як акт війни. Словосполучення *weaponized Justice Department* переносить юридичні процедури у площину бойових дій, що навіює аудиторії думку, що правові норми використовуються не для встановлення справедливості, а як летальне озброєння для політичного вбивства. Відповідно, Трамп нівелює будь-які звинувачення проти себе, інтерпретуючи їх як «поранення на полі бою», що перетворює його з підсудного на мученика та героя опору.

Кульмінацією воєнної моделі став концепт *RETRIBUTION* (Відплата), який набув ознак релігійного екстазу після замаху на життя політика в Батлері. Імператив “*Fight! Fight! Fight!*”, вигукнутий Трампом з закривавленим обличчям, став семантичним ядром усієї кампанії і трансформувався у вербальний ікон. У Інавгураційній промові 2025 року цей концепт набув сакрального забарвлення. Трамп позиціонує себе не просто як адміністратора, а як Воїна-Захисника, що постраждав заради пастви.

Приклад: “*I am your warrior. I am your justice. And for those who have been wronged and betrayed, I am your retribution.*” [Trump 2023]. Метафора «відплати» (*retribution*) переводить політичний дискурс у площину біблійного міфу. Це реалізація архетипу маніхейської боротьби (*Manichaeian struggle*), де світ поділений на світло (MAGA) і темряву, компроміси неможливі, а перемога однієї сторони

означає повне, остаточне знищення іншої [Gorski 2017, p. 120], що мобілізує електорат на емоційному рівні, перетворюючи вибори на хрестовий похід.

Б. Експлікація метафоричної моделі «БІЗНЕС» (*NATION IS A BUSINESS*)

На противагу апокаліптичним та агресивним образам війни, метафорична сфера «БІЗНЕС» використовується Д. Трампом для конструювання позитивного образу майбутнього, раціоналізації своїх рішень та підтвердження компетентності. Будучи вихідцем з корпоративного сектору, політик екстраполює (переносить) принципи управління приватною корпорацією на державне управління, спрощуючи складну архітектуру демократії до вертикалі бізнес-холдингу.

Ключовим оператором цієї моделі є концепт *DEAL* (Угода/Транзакція). Аналіз Інавгураційної промови 2025 року та зовнішньополітичних заяв демонструє, що Трамп розглядає міжнародні відносини виключно як гру з нульовою сумою (*zero-sum game*). У цій когнітивній парадигмі не існує поняття «взаємна вигода» (*win-win*), є лише переможець, який отримує прибуток, і переможений, який зазнає збитків. Використовуючи лексику агресивних торговельних переговорів (*negotiation, leverage, rip off, pay up*), Трамп десакралізує міжнародні альянси, зводячи їх до рівня фінансових контрактів.

Приклад: “*We will no longer let other countries rip us off. NATO implies that they pay their bills. If they don't pay, we don't protect.*” (Реконструкція тез з дебатів та мітингів 2024 [Trump 2024b]). Фразове дієслово *rip off* (обібрати, кинути на гроші) належить до розмовного бізнес-сленгу. Його використання апелює до почуття економічної несправедливості у пересічного виборця («нас використовують») [Krippendorff 2018, p. 210]. Трамп пропонує просте рішення: заміну «поганих угод» політиків на «вигідні угоди» бізнесмена. Він позиціонує себе як *The Ultimate Dealmaker* — єдиного агента, здатного монетизувати американську гегемонію.

У дискурсі 2024–2025 років відбулася семантична переоцінка поняття «тариф» (*tariff*). Трамп називає його “*the most beautiful word in the dictionary*” [Trump 2024a]. У його когнітивній матриці «тариф» перестає бути сухим фіскальним інструментом; він метафоризується як: а) Щит (захист вітчизняного виробника); б) Зброя (покарання для Китаю чи ЄС); в) Джерело багатства

(наповнення бюджету коштом чужинців). Це повернення до меркантилістської картини світу XVIII століття, адаптованої до епохи популізму.

У риторичі перемоги (листопад 2024 – січень 2025) бізнес-метафорика еволюціонувала у величний концепт *GOLDEN AGE* (Золотий вік).

Приклад: “*America’s Golden Age is just ahead... We are going to have the greatest economy in the history of the world.*” [Trump 2024f]. Ця метафора є надзвичайно потужною з сугестивного погляду. Семантика золота (*gold*) у західній культурі та в особистій естетиці бренду Trump (інтер'єри Trump Tower) стійко асоціюється з багатством, тріумфом, елітарністю та необмеженим успіхом. Обіцянка «Золотого віку» протиставляється похмурому образу *American Carnage*, який Трамп використовував раніше. Когнітивний механізм тут працює за схемою «корпоративного оздоровлення», де країна розглядається як компанія-банкрут, яку має врятувати антикризовий CEO (Трамп).

Часто Трамп використовує метафорику тематики будівництва. Соціальні та економічні проблеми концептуалізуються ним як фізичні поломки механізму або руйнування інфраструктури, які потребують ремонту, таким чином у його дискурсі використовуються лексеми виду: *build, rebuild, fix, seal, drill*.

Приклад: “*I alone can fix it*” [Trump 2016]. Ця метафора базується на спрощенні. Складні соціальні процеси (міграція, інфляція) подаються як механічні об'єкти. Це створює ілюзію, що проблеми можна вирішити швидкими, вольовими, «інженерними» діями (наприклад, *build a wall, drill for oil*), що є класичною ознакою популістського редукціонізму [Müller 2016, p. 25], де складність світу заперечується на користь простих, наочних рішень.

Можна констатувати, що дискурсивна ефективність лексико-стилістичних домінант ідіостилю Д. Трампа періоду 2024–2025 років базується на синергії агресивної стратегії делегітимізації опонентів та сугестивного метафоричного моделювання реальності. Політик майстерно інтегрує інвективну лексику та знижений соціолект для реалізації «політики ресентименту», де таврування конкурентів через ідеологічні та дегуманізуючі маркери слугує механізмом соціальної ексклюзії. Ця вербальна агресія підкріплюється бінарною когнітивною

матрицею, в якій домінування метафори «ВІЙНА» (концепти *Invasion, Retribution*) мобілізує екзистенційні страхи електорату та виправдовує надзвичайні заходи, тоді як метафора «БІЗНЕС» (концепти *Deal, Golden Age*) раціоналізує політичний процес через логіку транзакційної вигоди, що в сукупності формує унікальний «трансгресивний» тип популістського лідерства.

2.2. Експресивний синтаксис як засіб емотизації: парцеляція, повтори та синтаксичний паралелізм у виступах політика

У сучасній політичній лінгвістиці загальноновизнаним є факт, що прагматичний потенціал дискурсу лідера визначається не лише семантикою використаних лексем, але й специфікою синтаксичної організації мовлення. Якщо лексичний рівень дискурсу Дональда Трампа відповідає за формування базових ідеологічних маркерів та дихотомії «свій» — «чужий», то саме синтаксична архітектура його виступів виконує функцію основного емоційного драйвера та потужного сугестивного інструменту. Комплексне дослідження емпіричного матеріалу, що охоплює передвиборчі промови 2024 року та виступи початку 2025 року, свідчить про те, що синтаксис Д. Трампа є не результатом спонтанної мовленнєвої діяльності, а продуманою дискурсивною технологією. Вона свідомо відхиляється від норм ускладненого книжно-писемного стилю, характерного для традиційного президентського дискурсу американського істеблішменту, на користь підкреслено оралізованих, фрагментарних та жорстко ритмізованих конструкцій.

Така специфічна синтаксична структура, яку західні дослідники, зокрема Дж. Лікофф та Дж. МакВортер, характеризують як «телеграфний стиль» або «гіперрозмовність» [McWhorter 2017, p. 32], функціонально спрямована на кардинальне зниження когнітивного навантаження на масову аудиторію. В епоху кліпового мислення спрощений синтаксис дозволяє політичним меседжам оминати бар'єри критичного мислення та аналітичної обробки інформації, впливаючи безпосередньо на емоційну сферу реципієнта. Для досягнення максимального

перлокутивного ефекту — тобто безпосереднього впливу на почуття, переконання та подальші вчинки електорату — Д. Трамп найактивніше імплементує три взаємопов'язані синтаксичні механізми: ритмічні фігури повтору (синтаксичний паралелізм, анафора), парцеляцію (навмисну фрагментацію речень) та інтерогативні конструкції (систему риторичних запитань та гіпофор).

Однією з найбільш конститутивних рис ідіостилю Д. Трампа, що виокремлює його на тлі інших політиків, є надзвичайно висока щільність синтаксичних повторів. Ця особливість наближає жанрову природу його промов до релігійної проповіді або сугестивного рекламного тексту, де форма подачі часто домінує над змістом. З погляду психолінгвістики, повторення (*repetition*) виступає базовим нейролінгвістичним механізмом навіювання: багаторазове відтворення однієї й тієї ж синтаксичної моделі створює ефект «вбивання» (*hammering strategy*) інформації у підсвідомість реципієнта. Мозок слухача, розпізнаючи знайому ритмічну схему, знижує рівень критичного опору, сприймаючи повторювану тезу як аксіоматичну істину. У виступах політика періоду 2024–2025 років найбільш частотним та ефективним прийомом є анафора — стилістична фігура, що полягає у повторенні слів або словосполучень на початку суміжних синтаксичних одиниць. У контексті трампівського дискурсу анафора виконує функцію не просто прикраси, а інтенсифікації комунікативного наміру та емоційної градації.

Показовим прикладом реалізації цієї стратегії є фрагмент Переможної промови (*Victory Speech*) від 6 листопада 2024 року, де політик, звертаючись до нації, використовує серію ідентичних початків: “*We are going to fix our borders. We are going to fix everything about our country. We made history for a reason tonight*” [Trump 2024f]. У цьому уривку трикратне використання особового займенника *We* у сильній позиції початку речення (анафорична конструкція) відіграє ключову роль у формуванні почуття колективної суб’єктності та єдності лідера з народом [Partington 2018, p. 88]. Граматична структура “*We are going to...*”, що повторюється як мантра, діє як вербальна формула обіцянки та невідворотності змін. Ритмічність цих фраз, що базується на синтаксичному паралелізмі, викликає у натовпу реакцію емоційного резонансу, фізично спонукаючи аудиторію до

скандування та схвальних вигуків, перетворюючи пасивне слухання на акт колективної участі.

Аналогічний сугестивний механізм можна простежити і в риторичі звинувачення, яку Трамп розгортає у промові на Національному з'їзді Республіканської партії (RNC Speech 2024). Тут анафора слугує жорсткою структурною рамкою для переліку соціально-політичних негараздів: *“Under this administration, we are a nation in decline. Under this administration, we are a nation that has lost its way”* [Trump 2024a]. Повторювана прийменникова конструкція *“Under this administration”* створює потужний ефект накопичення (кумуляції) звинувачень. Кожна наступна фраза, що розпочинається з тих самих слів, посилює негативну емоцію попередньої, доводячи обурення аудиторії до пікових значень. Така побудова тексту дозволяє оратору структурувати хаотичну реальність, чітко вказуючи на джерело проблем, і водночас ритмічно «розхитувати» емоційний стан слухачів.

Варто зазначити, що використання анафоричних конструкцій у промовах Д. Трампа не обмежується лише функцією ритмізації. З погляду когнітивної лінгвістики, такий тип повтору створює ефект синтаксичного праймінгу, коли попередня обробка певної граматичної форми полегшує сприйняття наступних аналогічних структур. У контексті політичної маніпуляції це означає, що слухач, «налаштувавшись» на хвилю повторюваного початку речення, перестає аналізувати нову інформацію, що надходить у другій частині фрази, сприймаючи її як частину єдиного, вже схваленого ним патерну. Особливо виразно це проявляється у серіях звинувачень, де кожна анафора діє як удар молота, руйнуючи аргументацію опонентів не логікою, а інтенсивністю атаки. Дослідники політичного дискурсу зазначають, що подібна щільність анафор є характерною ознакою популістської риторики, яка прагне замінити складну каузальність (причинно-наслідкові зв'язки) простою кореляцією подій, об'єднаних єдиним синтаксичним стрижнем.

Окрім анафори, важливу роль у синтаксичному арсеналі політика відіграє прийом синтаксичного паралелізму на рівні цілих речень, що часто

супроводжується ізоколоном — розташуванням суміжних частин висловлювання, які мають приблизно однакову довжину та ритмічну структуру. У виступах кампанії 2024 року можна простежити тенденцію до використання трикомпонентних структур (*tricolon*), які в класичній риторичі вважаються найбільш завершеною та гармонійною формою вираження думки. Проте у Трампа ці триколони часто мають низхідну інтонацію, що створює ефект категоричності та безапеляційності. Наприклад, коли він описує дії «глибинної держави» або зовнішніх ворогів, використання трьох паралельних синтаксичних конструкцій поспіль формує у свідомості реципієнта образ тотальної, всеохопної загрози, від якої неможливо сховатися, окрім як за спиною сильного лідера. Ритмічна інерція, створювана такими повторами, змушує аудиторію підсвідомо очікувати продовження, і коли оратор нарешті робить паузу, вона заповнюється бурхливою реакцією натовпу, який нібито сам дописує фінал цієї ритмічної фрази. Цей механізм перетворює політичну промову на спільне ритуальне дійство, де синтаксис виступає основним інструментом синхронізації емоційного стану тисяч людей.

Поглиблюючи аналіз граматичної основи сугестивного впливу Д. Трампа, необхідно звернути увагу на специфіку використання ним категорії способу дієслова, зокрема домінування імперативу (наказового способу) у кульмінаційних моментах виступів. Синтаксис наказу в ідіостилі політика не обмежується прямими закликами до голосування (*“Vote!”*), а пронизує всю тканину дискурсу, трансформуючи стосунки між оратором та аудиторією у вертикальну ієрархію «Командир — Виконавець». Конструкції з імперативними дієсловами часто утворюють синтаксичні ланцюжки, які задають алгоритм дій для прихильників. Наприклад, у контексті мобілізації електорату Трамп використовує серії коротких, директивних речень: *“Get out there. Watch the polls. Don’t let them cheat.”* Така синтаксична організація має високу іллокутивну силу: вона не пропонує ідеї для роздумів, а інструктує. З погляду політичної психології, цей «директивний синтаксис» знімає з виборця тягар відповідальності за прийняття рішень. У ситуації соціальної невизначеності та нагнітання страху (який Трамп сам і продукує через

описані вище номінативні речення), імперативна конструкція сприймається як рятівний дороговказ. Чіткість синтаксичної форми наказу корелює з іміджем «сильної руки», якого прагне значна частина консервативного електорату.

Окрім чистого імперативу, важливу роль відіграє модальний синтаксис, зокрема вживання модальних дієслів зобов'язання та необхідності (*must, have to*). У промовах 2024–2025 років спостерігається цікава тенденція: Трамп рідко використовує модальність ймовірності (*might, could*), яка передбачає сумнів або варіативність майбутнього. Натомість його синтаксис насичений конструкціями категоричної необхідності. Фрази типу “*We have to stop it*” або “*We must be strong*” не просто констатують потребу, вони створюють ефект безальтернативності. Граматична структура таких речень часто є безособовою або узагальненою, що надає висловлюванню характеру об'єктивного історичного закону, а не особистої думки політика. Коли Трамп говорить “*It has to change*”, він використовує синтаксичну конструкцію, яка виносить суб'єкт дії за дужки, фокусуючись на неминучості процесу. Це створює враження, що сама історія або доля вимагає тих дій, які пропонує кандидат. Такий модальний фреймінг блокує критичне мислення слухача, адже сперечатися з «необхідністю» (*necessity*) психологічно важче, ніж сперечатися з «пропозицією» (*proposal*).

Варто також відзначити особливу синтаксичну організацію речень, що містять умовний спосіб (Conditionals), який у Трампа набуває специфічних рис. Класичні умовні конструкції “*If... then...*” у його виступах часто усикаються або трансформуються. Замість логічного виведення наслідків, він використовує умовну частину (“*If I don't win...*”) як трамплін для апокаліптичних прогнозів, що оформлюються не як гіпотеза, а як гарантований факт у майбутньому (“*...you won't have a country anymore*”). Тут відбувається зміщення часових планів: синтаксис стирає межу між гіпотетичним майбутнім та реальною загрозою. Така граматична маніпуляція дозволяє політику конструювати реальність страху, де єдиною умовою виживання нації стає його перемога. Гіпертрофована причинно-наслідкова зв'язність, закладена в таких синтаксичних блоках, працює на створення чорно-білої картини світу, де найменше відхилення від сценарію оратора веде до

катастрофи. Це ще раз підтверджує тезу про те, що синтаксис Трампа є інструментом емоційного шантажу та когнітивного спрощення.

Поряд з анафорою, менш частотним, але надзвичайно ефективним прийомом в арсеналі Трампа є епіфора (повтор у кінці речень) та симплока (поєднання анафори та епіфори, що створює замкнене синтаксичне коло). У виборчих виступах 2024 року Трамп часто використовував епіфоричні конструкції для фінального акцентування ключових слів-концептів, таких як *Win* (Перемога) або *Fight* (Битва). Найяскравішою, хрестоматійною ілюстрацією цього явища став фрагмент імпровізованої промови політика одразу після замаху в Пенсильванії. Його імперативна конструкція “*Fight! Fight! Fight!*” [Trump 2024c] стала не просто лексичним повтором, а синтаксично завершеним мікротекстом. Оскільки кожен вигук у цьому контексті функціонує як окреме односкладне речення, така ізоляція слова надає йому максимальної семантичної та емоційної ваги. Цей приклад демонструє, як синтаксична редукція до одного слова, повтореного тричі, здатна мобілізувати електорат ефективніше, ніж розлогі програмні заяви.

Важливо зазначити, що синтаксичний паралелізм у політичному дискурсі Д. Трампа не обмежується лише початком чи кінцем фраз. Він передбачає ідентичну граматичну побудову цілих суміжних речень, що створює ефект ритмічної прози. Часто це реалізується через перелік загроз (*victimization narrative*) або досягнень, як це спостерігаємо у промові на RNC 2024: “*They used COVID to cheat. They used the judges to cheat. They used the media to cheat*”. Граматична структура *Subject (They) + Verb (used) + Object + Infinitive (to cheat)* створює монотонний, майже гіпнотичний ритм. Психологічний ефект такої конструкції полягає у передбачуваності: аудиторія заздалегідь знає, як закінчиться речення, ще до того, як оратор вимовить останні слова. Це формує ефект когнітивної співучасті та значно спрощує сприйняття інформації, адже слухачеві не потрібно витратити ментальний ресурс на аналіз складних логічних зв'язків — достатньо лише слідувати за нав'язливим ритмом, який сам веде до потрібного висновку про тотальну корумпованість опонентів.

Другою фундаментальною домінантою синтаксису Д. Трампа, що кардинально відрізняє його від класичної риторики, є явище парцеляції. Це експресивний синтаксичний прийом, що полягає у навмисному інтонаційному та графічному розчленуванні єдиної синтаксичної структури на кілька відрізків — парцелятив. Трамп демонстративно уникає складних підрядних речень (гіпотаксису), які традиційно вважаються ознакою елітарного, інтелектуального дискурсу. Натомість він віддає перевагу простим реченням (паратаксису) або штучно розриває зв'язні конструкції на частини. Така стратегія має глибоке прагматичне підґрунтя: парцеляція дозволяє політику виділити найважливішу, інформаційно навантажену частину повідомлення (рему), відокремлюючи її від теми. Це перетворює другорядний член речення на самостійне, комунікативно значуще висловлювання, яке легко запам'ятовується та цитується.

Аналіз стенограм виступів, зокрема у контексті Інавгураційної промови 2025 року, виявляє численні приклади такої фрагментації: *“We will bring back the American Dream. Bigger than ever before. Better than ever before”* [Trump 2025]. З точки зору нормативної граматики, цілісна конструкція мала б виглядати як одне розширене речення: *“We will bring back the American Dream, making it bigger and better than ever before”*. Проте Трамп свідомо «відсікає» прикметникові звороти, перетворюючи їх на окремі фрази. У результаті кожен фрагмент (*Bigger... Better...*) сприймається аудиторією не як уточнення, а як окреме політичне гасло. Така структура тексту ідеально адаптована до сучасної «кліпової свідомості» [Ільєнко 2020, с. 115] та вимог медіа-форматів, зокрема коротких відео в соціальних мережах (TikTok, Instagram Reels), де лаконічність та ударність фрази є запорукою вірусності контенту.

Подібний прийом наявний і у Переможній промові від 6 листопада 2024 року, де політик характеризує стан держави: *“We have a country that needs help. And it needs help very badly”*. У цьому випадку сполучник *And*, що стоїть на початку парцельованої конструкції, втрачає свою єднальну функцію і слугує виключно засобом інтенсифікації. Виносячи обставину міри (*very badly*) в окрему синтаксичну позицію та інтонаційно виділяючи її паузою, оратор створює

драматичний ефект. Він змушує аудиторію зупинитися і усвідомити критичність ситуації, нагнітаючи атмосферу тривоги, яка потребує негайного вирішення (звісно, силами самого оратора).

Варто також наголосити, що фрагментарний синтаксис створює стійку ілюзію спонтанності. Короткі, рубані фрази створюють враження, що політик говорить без підготовки, «від щирого серця», а не читає заготовлений спічрайтерами текст із телесуфлера. Ця стилістична тенденція до спрощення та розриву зв'язків активно мігрує з усного мовлення Трампа у його цифрову комунікацію, і навпаки, створюючи єдиний крос-платформний ідіостиль. У дописах на платформі Truth Social (2024–2025) регулярно зустрічаємо номінативні речення (що складаються лише з іменників) та еліптичні конструкції: “*The Border is gone. A total disaster. Sad!*” [Trump 2024b]. Відсутність дієслів-зв'язок у таких конструкціях робить висловлювання безапеляційним та категоричним. Фраза “*A total disaster*” — це не суб'єктивна думка (“*I think it is a disaster*”), а констатація факту, об'єктивної реальності, яку неможливо заперечити. Синтаксична компресія тут досягає свого апогею, перетворюючи політичний коментар на емоційний вигук.

Розвиваючи тему синтаксичної дискретності, не можна оминати увагою ще один потужний засіб експресивізації, притаманний ідіостилу Д. Трампа, — асиндетон (безсполучниковість). Свідоме усунення сполучників між однорідними членами речення або частинами складного висловлювання надає його мовленню надзвичайної динаміки та напористості. Якщо традиційний політичний дискурс тяжіє до полісиндетону (багатосполучниковості), що уповільнює темп і надає ваги кожному слову, то Трамп обирає стратегію прискорення. Відсутність сполучників *and* або *but* створює ефект стрімкого потоку подій або дій, які відбуваються тут і зараз. Така синтаксична організація імітує живий, схвильований потік свідомості, де думки випереджають слова. Асиндетичні конструкції у його виконанні часто виглядають як наказ або заклик до негайної дії, що корелює з образом «кризового менеджера». Наприклад, перелік необхідних заходів у сфері економіки чи безпеки, поданий у такому стилі без сполучників, сприймається як чіткий план дій, що не

підлягає обговоренню, а вимагає лише виконання. Це створює ілюзію енергійності та рішучості, яка так імпонує його базовому електорату.

Діаметрально протилежним, але не менш функціональним у дискурсі Трампа є використання явища парентези — вставних конструкцій, які розривають основну синтаксичну лінію речення. Аналіз транскриптів виступів 2024–2025 років демонструє, що політик регулярно перебиває сам себе, вставляючи уточнення, коментарі або оціночні судження посеред фрази. Граматично це виглядає як порушення цілісності висловлювання, проте прагматично цей прийом виконує функцію встановлення довірливого контакту з аудиторією. Вставні конструкції типу “— *and it's true, believe me* —” або “— *not many people know this* —” діють як маркери ексклюзивності інформації. Вони створюють враження, що оратор ділиться з слухачами чимось сокровенним, інсайдером, відходячи від офіційного протоколу. Така «ламаний» синтаксис, насичений дигресіями (відступами від теми), парадоксальним чином підвищує кредит довіри: слухач сприймає ці відступи як прояв щирості, адже «брехун говорив би гладко завченим текстом». Крім того, парентеза дозволяє Трампу вводити в речення додаткові емоційні маркери та оцінки, не порушуючи загальної логіки наративу, хоча й ускладнюючи його лінійне сприйняття. Це змушує аудиторію бути в постійній напрузі, слідуючи за зигзагоподібною думкою лідера, що унеможливлює відволікання уваги.

Аналізуючи синтаксичну архітектоніку публічних виступів Д. Трампа, неможливо оминати увагою явище синтаксичної надлишковості, або плеоназму, що виявляється у нагромадженні синонімічних конструкцій та повторному дублюванні думки в межах одного комунікативного блоку. Якщо в академічному чи офіційно-діловому стилі така риса вважається вадом (тавтологією), то в популістському дискурсі вона набуває статусу ефективної прагматичної стратегії. Трамп часто формулює одну й ту саму тезу тричі поспіль, використовуючи різні синтаксичні варіації: спочатку як просте твердження, потім через заперечення протилежного, і нарешті як емоційний висновок. Наприклад: “*It creates jobs. We love jobs. Nobody does jobs better than us.*” Така циркулярна (кільцева) структура речень створює ефект замкненого інформаційного простору. Слухач потрапляє у

синтаксичну пастку, де вихідна теза постійно підтверджується сама собою. З погляду комунікації, це збільшує час контакту аудиторії з ключовим меседжем, гарантуючи його запам'ятовування навіть при розсіяній увазі. Синтаксична надлишковість тут виконує функцію заповнення ефіру, не залишаючи пауз для рефлексії чи сумнівів.

Окрім того, характерною ознакою синтаксису Трампа є тяжіння до так званих «правих» синтаксичних структур (*right-branching sentences*). Це речення, де основна думка (підмет і присудок) висловлюється на початку, а далі йде нанизування численних додатків, уточнень та підрядних частин, які можуть нашаровуватися одне на одне майже безкінечно. На відміну від періодичних речень (*periodic sentences*), де зміст розкривається лише в самому кінці, права структура імітує природний процес мислення вголос. Це створює ілюзію повної відкритості та щирості оратора: він нібито не приховує своїх думок за вигостреними формулюваннями, а народжує істину прямо на сцені. Такі речення часто є граматично неузгодженими, можуть втрачати початковий логічний зв'язок або змінювати вектор посеред фрази (анаколуф), проте саме ця «неправильність» робить їх переконливими для анти-елітарного електорату. Вона маркує Трампа як «свого», як людину, що говорить мовою вулиці, а не мовою вашингтонських кабінетів з їхньою стерильною граматиною.

Така специфічна «синтаксична недбалість» також виконує важливу функцію у створенні ефекту автентичності. У політичній культурі, де більшість промов пишеться професійними спічрайтерами та вичитується редакторами до ідеального стану, рваний, часом хаотичний синтаксис Трампа сприймається як ознака живого інтелекту та незалежності. Перескакування з теми на тему, оформлене через асоціативні синтаксичні зв'язки, нагадує структуру повсякденної розмови за кухонним столом. Це дозволяє політику торкатися багатьох болючих точок суспільства в межах одного виступу, не дбаючи про логічні переходи. Синтаксис тут підпорядковується не законам логіки, а законам емоційної асоціації. Коли Трамп різко обриває речення про економіку, щоб вставити коментар про медіа, а потім повертається до теми кордону, він відтворює кліпову динаміку сучасного

медіаспоживання. Така структура мовлення тримає аудиторію в тонусі, адже непередбачуваність синтаксичного розгортання думки інтригує і розважає. Таким чином, синтаксична форма виступу стає частиною розважального контенту (*politicotainment*), де задоволення від процесу слідування за думкою лідера є не менш важливим, ніж розуміння фактичного змісту.

Третім, не менш важливим складником синтаксичної стратегії емотизації є імітація діалогу. Незважаючи на те, що публічний виступ за своєю природою є монологом, синтаксична структура промов Д. Трампа є глибоко діалогічною, що нагадує стиль ток-шоу (*talk show style*). Політик постійно використовує розгалужену систему риторичних запитань та запитально-відповідних комплексів (гіпофори), що дозволяє йому трансформувати пасивного слухача в активного, хоча й керованого, учасника комунікативного акту.

Особливе місце в цьому арсеналі посідає гіпофора — риторична фігура, за якої оратор ставить запитання і негайно сам на нього відповідає. У дискурсі Трампа цей прийом виконує функцію когнітивного навігатора: він задає єдиний можливий вектор мислення аудиторії, не залишаючи простору для сумнівів чи альтернативних відповідей. Це яскраво простежується у конструюванні наративу жертви та політичної стійкості: *“And you know what happened next? They attacked me. They attacked my family... But did we stop? No, we didn't stop. We kept going”* [Trump 2024f]. Запитання *“But did we stop?”* створює момент театральної напруги, а коротка, рубана відповідь *No*, часто супроводжувана відповідним жестом, діє як вербальний якір, що фіксує ідею незламності [Charteris-Black 2018, p. 140]. Прикметним є те, що через зміну дейксису (перехід від займенника *Me* до *We*) оратор консолідує аудиторію, змушуючи кожного прихильника сприймати атаку на Трампа як особисту загрозу та частину спільної боротьби.

У наративі економічного успіху гіпофора часто виконує функцію верифікації досягнень та боротьби зі скептицизмом опонентів: *“They said, 'He can't bring the auto industry back.' But look at what we did in Michigan. Did we bring it back? We brought it back bigger than ever”*. Спочатку озвучуючи сумніви еліт («вони казали, це неможливо»), а потім ефектно руйнуючи їх через запитання-відповідь, Трамп

утверджує свій статус ефективного менеджера, здатного на диво. Відповідь у такій конструкції часто містить гіперболу, яка завдяки впевненій інтонації та синтаксичній завершеності сприймається електоратом як абсолютна істина.

Окрім цього, гіпофора в риториці Трампа слугує потужним механізмом захисту та контратаки, реалізуючи стратегію «дзеркальної політики» (*mirror politics*). Наприклад: “*Am I a threat to democracy? No, I am the one saving democracy from the radical left*”. У цьому випадку політик привласнює звинувачення опонентів, перекодовує їх у форму запитання і здійснює превентивну нейтралізацію критики. Він трансформує власний образ із потенційного джерела небезпеки на єдиного рятувальника (*Messianic figure*) демократії, водночас делегітимізуючи опонентів. Така синтаксична інверсія дозволяє перехопити ініціативу в дискурсі та нав'язати власний фрейм інтерпретації подій.

Риторичні запитання у виступах Д. Трампа також мають специфічну прагматику: вони не вимагають відповіді не тому, що вона очевидна, а тому, що саме запитання містить приховану маніпулятивну пресупозицію. Це дозволяє вводити сумнівні тези або конспірологічні наративи як загальновідомі факти (*common sense*). У контексті створення образу ворога (ЗМІ) це виглядає так: “*Why won't the Fake News show the crowds? The cameras are back there, see them? Why don't they turn the cameras around?*”. Пресупозиція про те, що медіа навмисно цензурують картинку, тут не доводиться фактами; вона постулюється як даність через саме запитання «Чому?». Цей прийом миттєво активізує у свідомості виборців фрейм «змови еліт проти народу».

Схожий механізм спрацьовує і в темах, пов'язаних із міграційною кризою та національною безпекою: “*Why are they allowing millions of people to pour into our country from prisons and mental institutions? Why do they hate our country so much?*”. Це класичний приклад логічної пастки «складного запитання» (*plurium interrogationum*), яке містить одразу дві маніпулятивні пресупозиції: по-перше, що мігранти є злочинцями, і, по-друге, що опозиція керується ненавистю до власної держави. Така постановка питання ставить опонента в позицію виправдовування,

адже заперечити «ненависть» неможливо без імпліцитного прийняття першої частини тези про «мігрантів-злочинців».

Окремої уваги в контексті аналізу експресивного синтаксису заслуговує використання антитези як структуротворчого елементу виступів Д. Трампа. Синтаксична антитеза — це протиставлення двох понять або суджень, оформлене через паралельні граматичні конструкції. У дискурсі Трампа цей прийом стає основним засобом реалізації базової популістської опозиції «Ми» проти «Вони». Граматично це часто реалізується через дзеркальне відображення синтаксичної структури, де перша частина речення описує дії опонентів (демократів, медіа, еліт), а друга — дії Трампа та його прихильників. Наприклад, конструкції типу “*They want to take away your freedom; we want to give it back*” базуються на чіткому синтаксичному балансі, який спрощує складну політичну реальність до бінарного вибору. Така симетричність не лише полегшує сприйняття, але й нав'язує аудиторії безальтернативну логіку: або ти з нами, або ти проти країни. Антитеза у Трампа часто підсилюється лексичними антонімами, проте саме синтаксична позиція слів надає цьому протиставленню конфліктного звучання. Це створює чорно-білу картину світу, де немає місця для напівтонів чи компромісів, що є ідеальним підґрунтям для емоційної мобілізації електорату.

До цього слід додати, що аналіз синтаксису Трампа виявляє специфічну тенденцію до гіперболізації через граматичні засоби. Політик активно використовує інтенсифікатори не лише на лексичному рівні (прикметники та прислівники), але й на рівні структури речення. Це проявляється у нагромадженні однорідних членів речення, що створює ефект масштабності. Коли Трамп описує успіхи своєї адміністрації або загрози від опонентів, він рідко обмежується одним визначенням; зазвичай це ланцюжок із трьох-чотирьох означень або дієслів, які синтаксично посилюють одне одне. Такий прийом, відомий як ампліфікація, слугує для розширення та збагачення висловлювання, надаючи йому ваги. У поєднанні з окличними інтонаціями, які в транскриптах позначаються знаками оклику, а в усному мовленні — підвищенням тону, ампліфікація перетворює будь-яку подію на явище історичного масштабу. Навіть тривіальні речі через таку синтаксичну

обробку набувають статусу грандіозних досягнень або катастрофічних провалів, залежно від комунікативної інтенції автора.

Варто також наголосити на ролі інверсії (зміни прямого порядку слів) у промовах 2024–2025 років. Хоча англійська мова має фіксований порядок слів, Трамп інколи вдається до винесення реми (нової інформації) на початок речення для емпатичного виділення. Це відносно рідкісний, але стилістично маркований прийом, який порушує монотонність мовлення і акцентує увагу на ключовому концепті. Наприклад, винесення об'єкта дії перед підметом дозволяє сфокусувати увагу не на діячеві, а на результаті або предметі обговорення. Така граматична маніпуляція є ще одним свідченням того, що спрощеність синтаксису Трампа є оманливою; за зовнішньою простотою ховається інтуїтивне або свідоме володіння широким спектром риторичних фігур, адаптованих під потреби масової комунікації. Всі ці засоби — від парцеляції до антитези — працюють у синергії, створюючи унікальний синтаксичний код, який резонує з емоційним станом розгубленого та роздратованого суспільства, пропонуючи йому не раціональні аргументи, а емоційну визначеність, упаковану в жорсткі, ритмічні мовні форми.

Аналіз синтаксичної організації дискурсу Д. Трампа у період передвиборчої кампанії 2024 року та початку каденції 2025 року дозволяє зробити узагальнюючий висновок, що граматична структура його мовлення підпорядкована чіткій прагматичній меті — тотальній емотизації повідомлення та когнітивному спрощенню реальності. На відміну від класичного політичного істеблїшменту, який тяжіє до гіпотаксису (складних підрядних речень із розгалуженою системою логічних зв'язків), синтаксис Трампа базується на динамічному паратаксисі та специфічній ритмізації. Це перетворює його виступи на сугестивний інструмент впливу, де форма подачі інформації часто стає важливішою за її зміст.

Реалізація цієї стратегії відбувається через описані вище механізми: активне використання фігур повтору (анафори, епіфори, ізоколону), які надають промові ознак квазі-релігійного чанту та ритуальності; широке застосування парцеляції та стилю стакато (*staccato style*), що розбиває складні думки на прості гасла-абсолюти, легкі для засвоєння; та віртуозне використання діалогічних імітацій (риторичних

запитань і гіпофор), що створюють ілюзію спільної розумової діяльності лідера та народу.

Зокрема, в Інавгураційній промові [Trump 2025] синтаксичний паралелізм (“*We will bringing back our jobs. We will bringing back our borders...*”) мінімізує когнітивне навантаження, дозволяючи «вбивати» ключові концепти безпосередньо у підсвідомість аудиторії. А в постах у Truth Social номінативні вигуки (“*WORLD WAR III!*”) діють як нейролінгвістичні сигнали тривоги, індукуючи стан екзистенційного страху та мобілізуючи прихильників. Використання дієслів активного стану та індикативу замість умовного способу (“*Success will bring us together... We are going to turn it around fast*”) створює темпоритм нагальності (*urgency*) та неминучості успіху.

Експресивний синтаксис Д. Трампа виступає не просто маркером його індивідуального стилю, а потужним інструментом популістської стратегії переконання. Свідома відмова від нормативної книжної ускладненості на користь «телеграфного» коду комунікації знижує поріг критичного сприйняття інформації, роблячи складні соціально-політичні меседжі максимально спрощеними та «вірусними», а ритмічна організація тексту забезпечує сильний сугестивний ефект, занурюючи електорат у стан емоційного резонансу, де раціональна аргументація поступається місцем афективній довірі до лідера.

2.3. Стратегічний вимір дискурсу: вербалізація опозиції «Свої» – «Чужі» та тактики дискредитації опонента в аналізованих текстах

Стратегічний рівень політичного дискурсу Дональда Трампа у період передвиборчої кампанії 2024 року та початку каденції 2025 року визначається тотальною, всеохопною реалізацією базового принципу популістської риторики — радикальної поляризації суспільного простору. Спираючись на фундаментальну політологічну дихотомію Карла Шмітта «друг — ворог» (*friend/enemy distinction*), яка передбачає, що політична ідентичність формується виключно через протистояння екзистенційному супротивнику, Трамп трансформує електоральне

поле зі сфери конкуренції ідей у простір екзистенційної битви за виживання нації. Комплексний лінгвопрагматичний аналіз емпіричного матеріалу дозволяє стверджувати, що комунікативна макростратегія політика будується на жорсткому, безкомпромісному протиставленні ідеалізованої інгрупи («Ми» — народ, патріоти, MAGA-рух) та демонізованої аутгрупи («Вони» — корумпований істеблішмент, радикальні ліві, мігранти, упереджені медіа). Ця бінарна опозиція у дискурсі Трампа перестає бути просто риторичною фігурою чи ситуативним прийомом; вона виступає когнітивним фундаментом, онтологічною матрицею, на якій базується вся архітектоніка переконання, емоційної мобілізації та легітимізації владних амбіцій лідера.

У сучасній політичній лінгвістиці та критичному дискурс-аналізі аксіоматичним є твердження, що політичні спільноти не є об'єктивною соціологічною даністю, а дискурсивно сконструйованими феноменами. Розвиваючи думку Бенедикта Андерсона про націю як «уявлену спільноту» (*imagined community*), можна стверджувати, що у контексті популістського дискурсу Дональда Трампа процес конструювання такої спільноти — Інгрупи («Ми») — набуває критичного, системоутворюючого значення. Це не просто формальне риторичне об'єднання прихильників певної партійної платформи, а складний когнітивно-психологічний процес формування нової колективної ідентичності, яка конструюється через сепарацію від ворожого зовнішнього світу.

Детальне вивчення промов кампанії 2024 року, інавгураційної риторики 2025 року та специфіки цифрової комунікації політика дозволяє констатувати, що стратегія формування групи «Своїх» у Трампа еволюціонувала від відносно простого економічного популізму зразка 2016 року до складної багаторівневої системи екзистенційної солідаризації. Ця оновлена система базується на трьох фундаментальних тактиках: тотальній займенниковій інклюзії, сакралізації спільної жертви (*shared victimhood*) та ре-актуалізації міфу про «забутий народ», що в сукупності створює ефект монолітної єдності. Лінгвістичним фундаментом конструювання Інгрупи виступає специфічна маніпуляція категорією персонального дейксису. У дискурсі Д. Трампа фіксується аномально висока

частотність використання займенників першої особи множини (*We, Us, Our*) у розширеному, інклюзивному значенні. Дослідники, зокрема Рут Водак та Пол Чилтон, визначають цей феномен як «авторитарне Ми». На відміну від класичного демократичного дискурсу, де займенник «ми» позначає інституційну єдність громадян із різними поглядами в межах держави, у риторичі Трампа «Ми» маркує гомогенну, ідеологічно спаяну спільноту, де індивідуальне «Я» виборця фактично розчиняється у колективному тілі руху MAGA.

Яскравою ілюстрацією цієї стратегії є фрагмент промови на з'їзді Республіканської партії (RNC Speech 2024), де політик проголошує: “We are one movement, one people, one family, and one glorious nation under God. We will not be broken”. У цьому уривку реалізується стратегія номінативної уніфікації через стилістичну градацію: *movement – people – family – nation*. Такий ланцюжок створює ефект поступового звуження та інтимізації кола: політичний рух прирівнюється до сім'ї, що є найтіснішим і найбільш емоційно навантаженим соціальним зв'язком. З погляду когнітивної лінгвістики, тут діє механізм ідеологічної синонімії: поняття «нація» та «рух MAGA» стають тотожними та взаємозамінними. Прагматичний ефект такої конструкції полягає у прихованій, але жорсткій ексклюзії: якщо «Ми» (рух Трампа) — це і є єдина легітимна «нація під Богом», то будь-хто, хто не належить до цього руху (демократи, ліберали, критики), автоматично виключається з категорії «справжніх американців» і, що важливіше, випадає з-під символічного божественного захисту. Це створює потужний психологічний ефект «обложеної фортеці», де абсолютна єдність групи подається як єдина запорука фізичного та духовного виживання.

Розвиток цієї стратегії можна простежити у контексті інавгураційної риторичі 2025 року, де Трамп заявляє: “*When you hurt, I hurt. When you fight, I fight. We are in this together, and we will win together*”. Цей приклад ілюструє соціально-психологічний феномен «злиття ідентичності» (*identity fusion*). Трамп майстерно використовує синтаксичний паралелізм (*When you... I...*), щоб стерти будь-яку ієрархічну чи соціальну дистанцію між президентом та пересічним громадянином. Замість традиційної для західних демократій моделі представництва («Я

представляю ваші інтереси»), Трамп пропонує архаїчну модель втілення («Я і є ви»). Біль, страждання та боротьба електорату вербалізуються як безпосередні фізичні відчуття лідера. Така риторика формує метафоричне «корпоративне тіло» (*corporate body*), в межах якого будь-яка атака на Трампа (судова, медійна чи політична) сприймається його прихильниками не як критика посадовця, а як особиста образа та пряма фізична загроза їм самим. Цей механізм блокує можливість критичного оцінювання дій лідера, оскільки критикувати його в такій системі координат означає йти проти самих себе.

Найбільш значущою дискурсивною новацією виборчого циклу 2024–2025 років, яка суттєво змінила ландшафт політичної комунікації, стала трансформація наративу «Переможця» (*Winner*) у набагато складніший і емоційно глибший наратив «Жертви-Героя» (*Victim-Hero*). Численні кримінальні провадження та, особливо, замах на життя у Пенсильванії в липні 2024 року стали каталізатором для впровадження стратегії колективної віктимізації. У сучасному популістському дискурсі статус жертви парадоксальним чином надає моральну перевагу (*moral high ground*) та легітимізує будь-які радикальні дії у відповідь як необхідний «самозахист». Квінтесенцією цієї стратегії став ключовий візуально-вербальний мем кампанії: “They’re not after me. They’re after you. I’m just in the way” («Вони полюють не на мене. Вони полюють на вас. Я просто стою на їхньому шляху»). Це висловлювання є вершиною маніпулятивного рефреймінгу, що реалізується через кілька каналів. По-перше, відбувається повна зміна об’єкта атаки: Трамп перекодує суто юридичні обвинувачення у фінансових махінаціях чи порушенні правил поведінки з документами (які стосуються виключно його особисто) у політичне переслідування цінностей та способу життя пересічного американця. По-друге, використовується метафора «Щита» (“*I’m just in the way*”), яка активує архетип Героя-Захисника, що фізично закриває собою спільноту від смертельної небезпеки. По-третє, спрацьовує прагматика боргу: цей конструкт нав’язує електорату почуття невиконаного морального зобов’язання. Якщо лідер страждає «за нас», то пасивна підтримка стає морально неможливою; виборець мобілізується

не заради абстрактної політичної програми, а заради фізичного порятунку свого захисника, що перетворює вибори на акт моральної відплати ворогам.

Після замаху ця стратегія віктимізації набула виразного сакрального, квазі-релігійного виміру. У промові на з'їзді RNC 2024 Трамп стверджує: “I stand before you only by the grace of Almighty God. Many people say it was a providential moment”. Тут політик використовує специфічну релігійну лексику (*grace, Almighty God, providential*), щоб інтерпретувати факт свого виживання не як щасливий випадок чи помилку стрільця, а як безпосередній божественний промисел. Це трансформує Інгрупу з політичної партії у своєрідну спільноту обраних, об'єднану спільним Чудом. У такій когнітивній моделі опозиція до Трампа стає не просто політичною помилкою чи розбіжністю у поглядах, а гріхом, оскільки вона йде всупереч волі «Всемогутнього Бога». Це максимально цементує ядро прихильників, роблячи його непроникним для будь-яких раціональних аргументів опонентів.

Окрім соціального та політичного вимірів, стратегія поляризації «Свої» – «Чужі» у дискурсі Д. Трампа має глибокий темпоральний (часовий) аспект. Політик активно маніпулює категорією політичного часу, конструюючи специфічний популістський хронотоп. Інгрупа («Ми») у його риторичі позиціонується не лише як соціальна спільність, а як носій «втраченого золотого віку», тоді як Аутгрупа («Вони») асоціюється з деструктивним теперішнім та загрозливим майбутнім. Аналіз промов 2024–2025 років свідчить про експлуатацію міфу палінгенезу — ідеї національного відродження після періоду катастрофічного занепаду. Трамп вербалізує сучасний стан Америки через метафори руїни, хаосу та дистопії (“*American Carnage*”), покладаючи повну відповідальність за цей занепад на «Чужих» (демократів).

У цій когнітивній моделі опозиція «Ми» – «Вони» перетворюється на опозицію «Минуле/Майбутнє» проти «Теперішнього». Трамп пропонує своїм прихильникам специфічну темпоральну угоду: повернення до ідеалізованого минулого (Make America Great Again) можливе лише через радикальне відторгнення поточної еліти. Дискурсивне конструювання «апокаліптичного теперішнього» виконує функцію емоційного тригера: описуючи реальність у

найтемніших барвах (“*a failing nation*”, “*a nation in decline*”), політик штучно звужує горизонт планування виборця. У стані екзистенційного страху перед «загибеллю країни» електорат схильний гуртуватися навколо сильного лідера, ігноруючи нюанси його програми. Таким чином, «Чужі» маркуються не просто як опоненти, а як агенти ентропії, що крадуть у «Своїх» не лише добробут, а й саму історію та майбутнє. Ця темпоральна сегрегація є надзвичайно ефективною, оскільки вона переводить політичний конфлікт у площину боротьби за збереження часової тяглості нації, де Трамп виступає єдиним мостом між величним минулим та обіцяним відродженням.

Водночас Трамп продовжує активно експлуатувати топос «забутого народу», який став фундаментом його перемоги ще у 2016 році. Проте у риторичі 2024–2025 років цей концепт зазнав суттєвої семантичної трансформації: з суто економічного виміру (робітники «Іржавого поясу», що втратили роботу) він змістився у вимір культурної війни (жертви «woke-культури», цензури та ліберальних еліт). У Переможній промові 2024 року він звертається до аудиторії: “*You were neglected and abandoned... But you will never be ignored again. Your voice will be my voice. America hears you now*”. Ця тактика базується на теоретичній концепції «політики ресентименту» Кетрін Крамер. Трамп публічно валідуює (визнає обґрунтованим) глибоке почуття соціального відчуження та приниження, яке відчуває його аудиторія. Використання дієслів пасивного стану (*neglected, abandoned*) підкреслюють несправедливий статус жертви, тоді як обіцянка майбутнього повертає групі суб'єктність. Фраза “*Your voice will be my voice*” є актом символічного уповноваження: Трамп стверджує, що він не нав'язує ідеї, а лише озвучує приховані думки народу, що створює ілюзію прямої демократії та легітимізує навіть найбільш радикальні висловлювання лідера. Доповнює цю картину прийом інверсії стигми, використаний, наприклад, на мітингу в Огайо: “*They call you Deplorables, they call you fascists. But I call you the patriots who built this country*”. Протиставлення оцінок чітко розмежовує світ на «Ворогів» (еліти, що зневажають народ) і «Лідера» (який любить народ). Номінація «патріоти» апелює до історичної пам'яті та трудової етики, стверджуючи безумовну моральну

перевагу Інгрупи над «паразитарними» елітами, що посилює групову згуртованість через спільну образу на зовнішній світ.

Слід зазначити, що дискурсивне конструювання «Ми» не обмежується лише вербальними текстами; воно потужно реалізується через перформативні акти на мітингах, які функціонують як інтерактивні ритуали. Коли натовп скандує: “*Fight! Fight! Fight!*” або “*USA! USA!*” у відповідь на жести Трампа, відбувається те, що соціолог Рендалл Коллінз називає станом «колективного збудження» (*collective effervescence*). Ці мовленнєві акти є фатичними за своєю природою — вони не передають нової інформації, а підтримують емоційний канал зв'язку та синхронізують афекти. Коли індивід приєднується до скандування, він фізично відчуває свою належність до могутнього «Ми». Трамп активно модерує цей процес, виступаючи в ролі «емоційного диригента», що перетворює політичний мітинг на простір емоційного прихистку, де прихильники відчувають безпеку, силу та єдність, на протигагу «хаосу», який, за словами Трампа, панує зовні.

У межах цієї популістської дискурсивної моделі процес конструювання образу «Іншого» (*Out-group*) виходить далеко за межі конвенційної політичної критики. Це системна, ієрархічно структурована макростратегія соціальної ексклюзії, метою якої є не просто дискредитація опонентів, а їхнє повне виведення за межі морального та правового поля нації. Аналіз емпіричного масиву промов 2024–2025 років дозволяє стверджувати, що Аутгрупа у когнітивній матриці політика не є монолітною; вона організована як система концентричних кіл загрози, де кожен рівень піддається специфічним механізмам стигматизації: від криміналізації політичних еліт до біологічної дегуманізації зовнішніх мігрантів.

Ядро Аутгрупи у міфології Трампа формують політичні опоненти (представники Демократичної партії) та федеральна бюрократія (*Deep State*). Ключовою дискурсивною тактикою на цьому рівні є сек'юритизація політичної конкуренції — переведення звичайних політичних розбіжностей у площину екзистенційних загроз національній безпеці. Політик здійснює радикальну трансформацію семантики опозиційності: опонент перестає бути легітимним учасником демократичного процесу, набуваючи статусу державного злочинця.

Яскравим прикладом цієї стратегії є впровадження у широкий ужиток номінативної одиниці *“The Enemy from Within”* (Ворог усередині). У своїй цифровій комунікації на платформі Truth Social (жовтень 2024 року) політик прямо стверджує, що внутрішня загроза є набагато небезпечнішою за зовнішню, ідентифікуючи ворогів як *“Radical Left Lunatics”*. З позиції прагматичного аналізу, така риторика фактично скасовує демократичні норми толерантності. Маркування опонентів як «внутрішніх ворогів» автоматично легітимізує використання надзвичайних заходів (у тому числі силових) для їх нейтралізації, оскільки компроміс із ворогом у дискурсі війни інтерпретується як зрада.

Паралельно з цим застосовується тактика ідеологічної кумуляції (*accumulation*). У промові на з'їзді RNC Трамп характеризує правлячу еліту через нанизання несумісних ідеологічних маркерів: *“We are dealing with people who are Marxist, Communist, and Fascist all rolled into one”*. Політологічна некоректність та алогічність такого ряду (оскільки фашизм і комунізм є історично антагоністичними системами) є абсолютно ірелевантною для популістської прагматики. У даному контексті ці лексеми втрачають своє денотативне значення і функціонують виключно як експресивні пейоративи — сигнали максимальної тривоги. Метою такого «семантичного шуму» є створення образу абсолютного, всеохопного зла, що унеможлиблює будь-яку раціональну дискусію з опонентами, адже будь-яка їхня ініціатива апріорі відкидається електоратом як прояв ворожої ідеології.

Друге коло Аутгрупи становлять засоби масової інформації, які у дискурсі Трампа виконують роль «п'ятої колони». Стратегія взаємодії з медіа спрямована на створення епістемічного розриву — ситуації, коли єдиним джерелом верифікованої істини визнається лише лідер, а всі зовнішні джерела апріорі вважаються скомпрометованими. Центральним тактичним прийомом тут виступає використання формули *“Enemy of the People”* (Вороги народу). На численних мітингах 2024 року Трамп заявляє: *“They are the Enemy of the People. They are corrupt, they are fake, and they are trying to destroy our country”*. Використання цієї фразеологеми, що історично відсилає до риторики тоталітарних режимів, виконує функцію інверсії істини. Трамп постулює, що факти, які повідомляють медіа, є

хібними саме тому, що їх транслують медіа. Це дозволяє сформувати герметичну інформаційну бульбашку (*echo chamber*), де прихильники отримують імунітет до будь-якої критики: чим агресивніше преса атакує Трампа, тим більше це підтверджує її статус «ворога». Крім того, Трамп вдається до перформативної об'єктивації журналістів, фізично вказуючи на них під час промов (“*Look at them back there...*”), що візуально відокремлює журналістів від «народу» та перетворює їх на фізичний об'єкт агресії натовпу.

Найбільш радикального та агресивного характеру набуває дискурс щодо зовнішніх «Інших» — мігрантів, які концептуалізуються через мілітарну метафору “*The Invaders*” (Загарбники). На цьому рівні відбувається перехід від політичної лексики до біологічної та зооморфної, що свідчить про реалізацію стратегії повної дегуманізації. Домінуючою когнітивною моделлю стає метафора *NATION IS A BODY* (Нація — це тіло), в якій мігранти постають як небезпечний патоген. У виступах кампанії 2024 року Трамп неодноразово використовував фразу: “*They are poisoning the blood of our country*”. Ця метафора «отруєння крові» активує у колективному несвідомому архаїчні механізми страху перед зараженням (*contamination fear*). Якщо міграція інтерпретується як інфекція, то єдиним логічним методом протидії стає «санітарна чистка» або «хірургічне втручання» (масові депортації), що знімає моральні бар'єри щодо гуманного поводження з людьми. Підсилення ефекту досягається через зооморфну метафорику: “*In some cases, they are not people, in my opinion... These are animals*”. Використання тактики парціальної генералізації (поширення характеристик окремих злочинців на всю соціальну групу) дозволяє блокувати емпатію електорату.

Поглиблюючи аналіз механізмів відчуження Аутгрупи, необхідно звернути увагу на активне використання Д. Трампом «політики огиди» (*politics of disgust*). У його дискурсі категорія «Чужого» конструюється не лише через метафори небезпеки (страх), а й через метафори бруду, хвороби та нечистоти (огида). З погляду еволюційної психології, емоція огиди є потужнішим механізмом сегрегації, ніж страх, оскільки вона провокує інстинктивне бажання фізичного відсторонення та очищення. Трамп систематично використовує лексеми з семантикою фізичної

неохайності та санітарної загрози (*dirty, filthy, infestation, clean up*) стосовно міст, керованих демократами, та міграційних потоків.

Коли політик описує політичних опонентів або мігрантів як джерело «бруд» чи «зарази», він активує соматичний (тілесний) рівень сприйняття. Аутгрупа перестає сприйматися як суб'єкт права; вона перетворюється на об'єкт санітарного контролю. Це дискурсивне перекодування має далекосяжні наслідки: воно легітимізує жорстокість як форму гігієни. Виборці Трампа, які ідентифікують себе як «чистих» і «здорових» представників нації, отримують моральну санкцію на відторгнення «хворого» елемента. Така риторика створює непереборний бар'єр між групами, адже компроміс із «інфекцією» неможливий — її можна лише ліквідувати. Використання концептів фізичної відрази у політичній боротьбі є маркером високого ступеня афективної поляризації, що перетворює вибори на процедуру «очищення» національного тіла від чужорідних елементів.

Завершальним елементом демонізації є тактика дискурсивного амальгамування (*amalgamation*) — злиття різнорідних загроз у єдиний жахливий образ. Трамп стверджує, що мігранти прибувають із «в'язниць, психлікарень та божевільень», створюючи образ абсолютно ірраціонального, небезпечного суб'єкта, захист від якого можливий лише шляхом повної ізоляції. Таким чином, Д. Трамп реалізує стратегію тотальної конфронтації, яка не залишає простору для існування нейтрального «Іншого», формуючи стійку маніхейську картину світу.

Окремого аналізу потребує набір мовленнєвих тактик, спрямованих на реалізацію стратегії «знищення репутації» (*character assassination*), яка є невід'ємною частиною агональної риторики Трампа. На відміну від класичної полеміки, де об'єктом критики стають політичні платформи, Трамп фокусується на деструкції особистісного образу конкурента (Дж. Байдена, К. Гарріс). Він системно використовує логічну помилку *argumentum ad hominem*, перетворюючи її на інструмент політичного брендингу. Це реалізується через тактику навішування ярликів (*name-calling*), які функціонують як когнітивні фрейми, що визначають сприйняття особи. Наприклад, наймення “*Sleepy Joe*” активує фрейм немічності та когнітивного занепаду, змушуючи аудиторію інтерпретувати будь-яку паузу

Байдена через призму цього упередження. Прізвисько “*Laughing Kamala*”, супроводжуване епітетами *crazy* та *nuts*, є гендерно маркованою атакою, що патологізує емоції та ставить під сумнів здатність жінки бути лідером. Ярлик “*Low IQ individual*” переводить опонента з позиції ідеологічного ворога в позицію інтелектуально неповноцінного об'єкта, з яким безглуздо вести дискусію. Трамп створює умови для існування карикатури, яку, як відомо, не обирають президентом.

Ефективним інструментом захисту та нападу є тактика «проекції», або *tu quoque* («сам такий»). Коли опоненти атакують Трампа з тезою про загрозу демократії, він миттєво привласнює (*appropriates*) це звинувачення і переформовує його: “*They say I am a threat to democracy. No, they are the threat to democracy...*”. Ця техніка є механізмом семантичної ентропії: коли обидві сторони використовують однакові звинувачення, поняття втрачають свій зміст, і дезорієнтований виборець схиляється до підтримки «свого» лідера на основі емоційної ідентифікації, а не фактів.

Важливим, хоча часто імпліцитним, компонентом стратегії «Свої» – «Чужі» у виконанні Д. Трампа є гендерний вимір влади, що реалізується через перформанс гегемонної маскулінності. Поділ на інгрупу та аутгрупу часто накладається на архетипову опозицію «Сила» – «Слабкість», яка у дискурсі Трампа має виразне гендерне забарвлення. Ідеалізований образ «Нас» (руху MAGA) конструюється як підкреслено маскулінний, брутальний, здатний до домінування, тоді як образ «Їх» (лібералів, демократів) фреймується як фемінізований, слабкий, пасивний або істеричний. Це стосується не лише атак на жінок-політиків, але й на чоловіків-опонентів, яких Трамп систематично намагається «емаскулювати» (позбавити мужності) через прізвиська та характеристики.

Риторика зневаги до політичної коректності, яку Трамп подає як чесноту «Своїх», функціонує як маркер «справжньої чоловічої розмови» на протигагу «м'якотілості» еліт. У цій системі координат приналежність до табору Трампа стає доказом вітальної сили. Атаки на Камалу Гарріс чи Джо Байдена часто будуються на запереченні їхньої здатності домінувати на світовій арені (метафора «світу як джунглів»). Трамп стверджує, що іноземні диктатори «не поважають» демократів

саме через їхню слабкість, тоді як його самого «боятися». Таким чином, стратегічна опозиція набуває вигляду: «Ми — сильні воїни» проти «Вони — слабкі жертви». Цей дискурсивний маневр дозволяє мобілізувати електорат через апеляцію до захисту традиційного патріархального порядку, який нібито перебуває під загрозою з боку «гендерно-нейтрального» хаосу, який несуть «Чужі».

У форматі публічних виступів та дебатів Д. Трамп застосовує агресивну риторичну техніку, відому як «Галоп Гіша» (*Gish Gallop*), названу на честь креаціоніста Дуейна Гіша. Сутність цієї тактики полягає у генеруванні лавиноподібного потоку неточних тверджень, напівправди та відвертих вигадок за короткий проміжок часу. Під час теледебатів, відповідаючи на одне питання, Трамп може здійснити різкий тематичний стрибок від мігрантів до Третьої світової війни, від *Medicare* до Китаю. Ефективність цієї тактики базується на асиметрії верифікації: на озвучення звинувачення потрібні секунди, а на його спростування — хвилини, яких регламент не надає. Опонент опиняється у пастці когнітивного перевантаження, а Трамп виглядає енергійним домінантом. Схожа стратегія розмивання смислів (*obfuscation*) спостерігалася в його коментарях щодо ідентичності Камали Гарріс, де він створив псевдо-логічну дилему, ігноруючи реальність, щоб посіяти сумнів та конфлікт. А гіперболізація реальності, наприклад, при порівнянні своїх мітингів з промовами М.Л. Кінга, у поєднанні зі звинуваченнями медіа у брехні, виснажує критичне мислення аудиторії (*epistemic exhaustion*), змушуючи її прийняти емоційно комфортну версію оратора.

Найбільш радикальною трансформацією у 2024 році став перехід від метафоричної критики до прямої криміналізації опонентів. Якщо гасло “*Lock Her Up*” у 2016 році було радше карнавальним елементом, то тепер концепт «Відплати» (*Retribution*) став частиною офіційної платформи: “*I am your warrior. I am your justice. And for those who have been wronged and betrayed, I am your retribution*”. Трамп нормалізує ідею використання правоохоронної системи як інструменту політичної помсти, сакралізуючи цей процес як відновлення вищої справедливості. Це переводить політичну конкуренцію у площину кримінального права: перемога Трампа означає не просто зміну курсу, а неминуче покарання для «злочинного

режиму». Це мобілізує найрадикальнішу частину електорату, яка прагне реваншу, і остаточно цементує образ Трампа як «караючої десниці» народу.

Узагальнюючи результати комплексного аналізу дискурсивних практик Д. Трампа періоду 2024–2025 років, можна констатувати, що його ідіостиль функціонує як високотехнологічна, гібридна система сугестивного впливу, спрямована на радикальну трансформацію комунікативного простору та ціннісних орієнтирів електорату. Емпіричне дослідження засвідчило, що перлокутивна ефективність цієї риторики базується на синергії трьох взаємопов'язаних рівнів. На лексико-семантичному рівні відбувається дегуманізація опонентів та моделювання кризової онтології через агресивну інвективну стратегію та бінарні концептуальні метафори. На синтаксичному рівні використання ритмізованих повторів та спрощених конструкцій забезпечує емотизацію повідомлень. А на стратегічному рівні, що був детально розглянутий у цьому підрозділі, реалізується жорстка поляризація суспільства за віссю «Ми» (віктимізований народ) — «Вони» (ворожий істеблшмент). Це перетворює політичну конкуренцію на екзистенційну маніхейську битву, в якій Д. Трамп конструює себе як безальтернативного «воїна-рятівника», легітимізуючи тим самим авторитарні дискурсивні практики та підважуючи інституційні основи демократичного діалогу. Такий підхід не лише забезпечує йому електоральну підтримку, а й фундаментально змінює саму природу політичного дискурсу, перетворюючи його на поле перманентної інформаційної та психологічної війни.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне, поліпарадигмальне дослідження лінгвопрагматичних та структурно-семантичних особливостей популістської риторики 45-го та 47-го президента США Дональда Трампа. Аналіз емпіричного масиву, що охоплює період загострення політичної боротьби під час передвиборчої кампанії 2024 року та інавгураційний етап 2025 року, дозволив досягти поставленої мети, вирішити всі окреслені дослідницькі завдання та сформулювати низку теоретично значущих узагальнень. Результативність дослідження підтверджується цілісністю отриманих даних, які дозволяють реконструювати ідіостиль політика як складну, ієрархічно організовану систему мовленнєвого впливу.

Отримані результати повністю узгоджуються з висунутою на початку роботи гіпотезою про те, що вербальна поведінка Д. Трампа не є хаотичним набором експресивних засобів чи спонтанним виявом емоційності, а становить собою системну, високотехнологічну дискурсивну стратегію. Ця стратегія базується на свідомій конвергенції агресивних тактик делегітимізації опонентів, механізмів когнітивного спрощення реальності та технологій емоційної мобілізації електорату. Доведено, що у досліджуваній період (2024–2025 рр.) відбулася радикалізація цієї стратегії: від політичної критики опонентів Трамп перейшов до їх екзистенційної демонізації та біологічної дегуманізації, що забезпечило йому високу перлокутивну ефективність в умовах поляризованого суспільства.

Узагальнення теоретико-методологічних засад дослідження засвідчило, що в сучасній антропоцентричній лінгвістиці політичний дискурс інтерпретується як інструмент активного конструювання соціальної реальності, а не лише її відображення. Спираючись на праці Т. ван Дейка, Р. Водак та Б. Моффітта, було уточнено поняття популізму, який у роботі розглядається як специфічний комунікативний стиль, що характеризується перформативністю, демонстративним порушенням етикетних норм («погані манери») та анти-інтелектуалізмом. Такий підхід дозволив проаналізувати ідіостиль Д. Трампа не як відхилення від норми, а

як нову норму політичної комунікації в епоху «постправди», де емоційний резонанс превалює над фактологічною точністю.

Лінгвопрагматичний аналіз лексико-стилістичного рівня промов виявив, що домінантою ідіостилю політика є системне використання інвективної лексики, яка виконує функцію соціальної ексклюзії. Встановлено, що Д. Трамп застосовує багаторівневу тактику таврування: від ідеологічних ярликів (*Marxist, Communist, Comrade*), які активують історичні страхи американців, до дисфемізмів та зооморфних метафор (*vermin, animals, monsters*), що реалізують стратегію дегуманізації. Використання зниженого регістру, сленгу та порушення орфоепічних норм (*Luin'*) ідентифіковано як маркер автентичності, що дозволяє політику-мільярдеру скорочувати дистанцію з електоратом та конструювати імідж «своєї людини», яка протистоїть рафінованій мові еліт.

Когнітивний аналіз підтвердив, що картина світу Д. Трампа структурується двома базовими концептуальними метафорами, які діють у синергії. Метафорична модель POLITICS IS WAR (ПОЛІТИКА — ЦЕ ВІЙНА) трансформує електоральний процес у поле битви, де опоненти постають як «внутрішні вороги» (*Enemy from Within*), а міграційні процеси — як військове «вторгнення» (*Invasion*). Ця модель легітимізує використання надзвичайних заходів та агресивної риторики як необхідної самооборони. Водночас метафорична модель NATION IS A BUSINESS (НАЦІЯ — ЦЕ БІЗНЕС), реалізована через концепти *Deal* (угода), *Tariff* (тариф) та *Golden Age* (золотий вік), раціоналізує політичні рішення через призму транзакційної вигоди, спрощуючи складні геополітичні відносини до бізнес-контрактів.

На синтаксичному рівні виявлено, що експресивний синтаксис Д. Трампа («телеграфний стиль») є потужним засобом емотизації та сугестії. Політик свідомо відмовляється від складних гіпотаксичних конструкцій на користь динамічного паратаксису та парцеляції (розчленування речень). Це знижує когнітивне навантаження на реципієнта, полегшує запам'ятовування ключових меседжів та адаптує дискурс до кліпового мислення сучасної медіа-аудиторії. Висока щільність фігур повтору (анафор, епіфор, синтаксичного паралелізму) створює особливий

ритм промови, що наближає її до релігійної проповіді або скандування, вводячи натовп у стан емоційного резонансу. Активне використання фігури гіпофори (запитання-відповідь) дозволяє оратору імітувати діалог, водночас жорстко контролюючи напрямок думки аудиторії та узурпуючи право на істину.

У стратегічному вимірі доведено, що комунікативна макростратегія Д. Трампа базується на жорсткій, маніхейській поляризації суспільства за віссю «Свої» – «Чужі». Група «Свої» (ingroup) конструюється через тактики тотальної інклюзії (займенник «Ми») та колективної віктимізації, де лідер позиціонується як «Жертва-Герой», що страждає за народ. Група «Чужі» (outgroup) піддається процесам сек'юритизації — переведенню політичної конкуренції у площину екзистенційних загроз національній безпеці. Тактика дискредитації опонентів реалізується через *argumentum ad hominem*, проєкцію власних недоліків на конкурента та техніку «Галоп Гіша», що унеможлиблює раціональну дискусію.

Методологічну основу виконання завдань склав поліпарадигмальний підхід, що поєднав інструментарій критичного дискурс-аналізу (для виявлення ідеологічних домінант та владних відносин), когнітивної лінгвістики (для реконструкції метафоричних фреймів) та контекстуально-інтерпретативного аналізу (для з'ясування прагматики конкретних мовленнєвих актів). Такий синтез методів дозволив вийти за межі описового мовознавства і розкрити глибинні механізми маніпулятивного впливу на масову свідомість.

Отримані результати відкривають нові перспективи для розуміння природи сучасного популізму. Вони демонструють, що мова популіста є не просто засобом комунікації, а зброєю в інформаційній війні, здатною трансформувати ціннісні орієнтири суспільства та підважувати інституційні основи демократії. Практична значущість роботи полягає у можливості імплементації її висновків у навчальний процес при викладанні дисциплін лінгвістичного та політологічного циклів, а також у сфері медіаграмотності для розробки механізмів протидії маніпулятивним технологіям.

Перспективи подальшого вивчення проблеми вбачаються у розширенні дослідницького поля на мультимодальний аспект (аналіз взаємодії вербальних

компонентів з просодикою, жестами та візуальними образами), а також у проведенні компаративних студій для виявлення універсальних та національно-специфічних рис дискурсу лідерів-популістів у різних лінгвокультурних ареалах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабан О. В. Мовні засоби маніпуляції в англomовному політичному дискурсі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 38. С. 4–7.
2. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
3. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: монографія. Київ: МАУП, 2005. 440 с.
4. Белова А. Д. Лінгвістичні аспекти ідеології: монографія. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004. 288 с.
5. Бенвеніст Е. Загальна лінгвістика / пер. з фр. І. Л. Шовкового. Київ: Основи, 2018. 412 с.
6. Божко Ю. О. Експресивні засоби у політичній промові. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2018. Т. 29 (68). № 3. С. 12–16.
7. Вусик Г. Л., Антонюк О. В. Медіатизація політики як глобальний тренд сучасності. Політикус. 2021. Вип. 5. С. 23–28. URL: <http://politikus.com.ua/index.php/2021/5-2021> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки в політичному дискурсі: монографія. Вінниця: Нова Книга, 2019. 350 с.
9. Єщенко Т. А. Текст у системі комунікативних координат: монографія. Львів: ПАІС, 2013. 248 с.
10. Жаботинська С. А. Мова як зброя: лінгвістичні маркери когнітивних війн. Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. 2022. С. 66–68. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/16654> (дата звернення: 12.01.2026).
11. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 402 с.

12. Зернецька О. В. Глобальна комунікація: геополітичні виміри та мовні стратегії: монографія. Київ: Наукова думка, 2019. 310 с.
13. Зикун Н. І. Медіа-маніпуляція: поняття, види, інструменти. Вісник КНУКіМ. Серія: Соціальні комунікації. 2018. Вип. 1. С. 56–65. URL: <http://soscom.knukim.edu.ua/article/view/152345> (дата звернення: 12.01.2026).
14. Ільєнко О., Шумейко Л. Вплив соціальних мереж на політичний дискурс: українські та світові реалії. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2020. Вип. 48. С. 112–120.
15. Квітка С. А. Політичний маркетинг в умовах цифрового суспільства. Публічне управління та адміністрування. 2020. № 1. С. 85–90.
16. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 344 с.
17. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія: монографія. Київ: Вища школа, 2008. 351 с.
18. Кузнецова Т. В. Когнітивні механізми метафоризації в політичному дискурсі. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. Вип. 85. С. 22–28.
19. Кучерова О. О. Функціональний спектр сучасного політичного дискурсу. Філологічні трактати. 2017. Т. 9. № 3. С. 88–94.
20. Ліпшман В. Громадська думка / пер. з англ. Київ: Основи, 2004. 384 с.
21. Лукіна Л. Популізм у контексті кризи представницької демократії: європейський досвід. Політичне життя. 2019. № 2. С. 45–51.
22. Мигирін П. О. Структурно-семантичні особливості політичного дискурсу. Закарпатські філологічні студії. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 62–66.
23. Михальчук Н. О. Психолінгвістика переконання в політичній комунікації: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2021. 312 с.
24. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ: Світогляд, 2005. 316 с.

25. Підгрушний В. Когнітивно-прагматичні виміри політичної комунікації. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. № 5. С. 14–19.
26. Попович М. М. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 2001. 728 с.
27. Почепцов Г. Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 250 с.
28. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 506 с.
29. Різун В. В. Маси: тексти, ефекти (масова комунікація та література): монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 200 с.
30. Романюк А. І. Популізм як феномен сучасного політичного життя. Політичні науки. 2018. Вип. 4. С. 15–22.
31. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
32. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвістичне явище: монографія. Київ: Київський національний університет, 2002. 392 с.
33. Славова Л. Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 360 с.
34. Слащук А. А. Маніпулятивний потенціал мовних засобів у політичному дискурсі США. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 145–150.
35. Сліпущко О. М. Політичний сленг в українських ЗМІ. Мовознавство. 2016. № 5. С. 45–52.
36. Теремко В. І. Комунікаційні стратегії в епоху постправди. Вісник Книжкової палати. 2019. № 8. С. 3–8.
37. Ткачук Т. М. Метафора як засіб маніпуляції у політичному дискурсі. Філологічні студії. 2020. Вип. 12. С. 110–115.

38. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англомовному дискурсі: монографія. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 244 с.
39. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси: монографія. Київ: Інститут української мови НАН України, 2009. 240 с.
40. Шевченко І. С. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: монографія. Харків: Константа, 2018. 320 с.
41. Яворська Г. М. Мова війни та миру: дискурсивні практики. Київ: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, 2017. 300 с. URL: <http://www.inmo.org.ua/pubs/Mova%20viyny%20ta%20myru.pdf> (дата звернення: 11.01.2026).
42. Arendt H. The Origins of Totalitarianism. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1973. 520 p.
43. Austin J. L. How to Do Things with Words. Oxford: Clarendon Press, 1962. 168 p.
44. Barthes R. Mythologies. New York: Hill and Wang, 1972. 160 p. (Додано замість Проппа).
45. Bauman Z. Liquid Fear. Cambridge: Polity Press, 2006. 188 p.
46. Bolinger D. Language – The Loaded Weapon: The Use and Abuse of Language Today. 2nd ed. London: Routledge, 2014. 238 p.
47. Bourdieu P. Language and Symbolic Power. Cambridge: Harvard University Press, 1991. 302 p.
48. Campbell J. The Hero with a Thousand Faces. Novato: New World Library, 2008. 432 p.
49. Charteris-Black J. Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor. London: Palgrave Macmillan, 2018. 285 p.
50. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London: Routledge, 2004. 226 p.
51. Cramer K. J. The Politics of Resentment: Rural Consciousness in Wisconsin and the Rise of Scott Walker. Chicago: University of Chicago Press, 2016. 256 p.

52. Culpeper J. *Impoliteness: Using Language to Cause Offence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 292 p.
53. Degani M. *Framing the Rhetoric of a Leader: An Analysis of Obama's Election Campaign Speeches*. London: Palgrave Macmillan, 2015. 210 p.
54. Eatwell R., Goodwin M. *National Populism: The Revolt Against Liberal Democracy*. London: Pelican, 2018. 384 p.
55. Fairclough N. *Language and Power*. 3rd ed. London: Routledge, 2015. 264 p.
56. Flowerdew J. *Discourse in Society: Systemic Functional Perspectives*. London: Bloomsbury, 2013. 248 p.
57. Foucault M. *The Order of Discourse*. New York: Pantheon Books, 1981. 88 p.
58. Gorski P. *American Covenant: A History of Civil Religion from the Puritans to the Present*. Princeton: Princeton University Press, 2017. 344 p.
59. Habermas J. *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge: MIT Press, 1989. 301 p.
60. Hahl O., Kim M., Zuckerman E. W. The Authentic Appeal of the Lying Demagogue: Proclaiming the Deeper Truth about Political Illegitimacy. *American Sociological Review*. 2018. Vol. 83. No 1. P. 1–33.
61. Haslam N. Dehumanization: An Integrative Review. *Personality and Social Psychology Review*. 2006. Vol. 10. No 3. P. 252–264.
62. Hofstadter R. The Paranoid Style in American Politics. *Harper's Magazine*. 1964. Vol. 229. P. 77–86.
63. Jamieson K. H. *Cyberwar: How Russian Hackers and Trolls Helped Elect a President*. Oxford: Oxford University Press, 2018. 336 p.
64. Karpman, S. (1968). Fairy tales and script drama analysis. *Transactional Analysis Bulletin*, 7(26), 39–43.
65. Kazin M. *The Populist Persuasion: An American History*. Ithaca: Cornell University Press, 1998. 394 p.

66. KhosraviNik M. Right-wing Populism in Europe and USA: Discourses of 'the People' and 'the Other'. *Journal of Language and Politics*. 2017. Vol. 16. No 4. P. 481–496.
67. Kienpointner M. Rhetoric. *Handbook of Pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins, 2017. P. 1–21.
68. Krippendorff K. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 4th ed. Los Angeles: Sage, 2018. 472 p.
69. Lakoff G. *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2016. 512 p.
70. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. London: University of Chicago Press, 2003. 276 p.
71. Levitsky S., Ziblatt D. *How Democracies Die*. New York: Crown, 2018. 320 p.
72. Martin J. R., White P. R. R. *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. London: Palgrave Macmillan, 2005. 278 p.
73. McIntyre L. *Post-Truth*. Cambridge, MA: MIT Press, 2018. 240 p.
74. McWhorter J. H. *Talking Back, Talking Black: Truths About America's Original Language*. New York: Bellevue Literary Press, 2017. 192 p.
75. Mercieca J. R. *Demagogue for President: The Rhetorical Genius of Donald Trump*. Texas A&M University Press, 2020. 328 p.
76. Moffitt B. *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. Stanford: Stanford University Press, 2016. 240 p.
77. Montgomery M. *The Discourse of the Broadcast News*. London: Routledge, 2017. 215 p.
78. Mudde C., Kaltwasser C. R. *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2017. 136 p.
79. Müller J.-W. *What is Populism?* Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2016. 123 p.
80. Musolff A. *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*. London: Bloomsbury, 2016. 196 p.

81. Norris P., Inglehart R. *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 560 p.
82. Pariser E. *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You*. New York: Penguin Press, 2011. 294 p.
83. Partington A., Taylor C. *The Language of Persuasion in Politics: An Introduction*. London: Routledge, 2018. 246 p.
84. Reisigl M., Wodak R. *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. London: Routledge, 2001. 298 p.
85. Savoy J. *Trump's Rhetoric: A Textual Analysis of the 2016 Election*. *Journal of Language and Politics*. 2018. Vol. 17. No 2. P. 210–232.
86. Schmitt C. *The Concept of the Political*. Chicago: University of Chicago Press, 1996. 126 p.
87. Searle J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 203 p.
88. Semino E. *Metaphor in Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 248 p.
89. Simons H. W. *Persuasion in Society*. 2nd ed. London: Sage, 2011. 416 p.
90. Stanley J. *How Propaganda Works*. Princeton: Princeton University Press, 2015. 354 p.
91. Stuckey M. E. *American Elections and the Rhetoric of Political Change*. *Rhetoric & Public Affairs*. 2019. Vol. 22. No 3. P. 367–396.
92. Sunstein C. R. *#Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. Princeton: Princeton University Press, 2017. 328 p.
93. Tajfel H. *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981. 369 p.
94. Tannen D. *The Argument Culture: Moving from Debate to Dialogue*. New York: Random House, 1998. 348 p.
95. Trudgill P. *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. 4th ed. London: Penguin, 2000. 222 p.

96. Van Dijk T. A. Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*. 2006. Vol. 17. No 3. P. 359–383.
97. Van Dijk T. A. *Discourse and Power*. London: Palgrave Macmillan, 2008. 320 p.
98. Weiss G., Wodak R. *Critical Discourse Analysis: Theory and Interdisciplinarity*. London: Palgrave Macmillan, 2003. 320 p.
99. West D. M. *The Future of Work: Robots, AI, and Automation*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2018. 220 p.
100. Windt T. O. *Presidents and Protesters: Political Rhetoric in the 1960s*. Tuscaloosa: University of Alabama Press, 1990. 336 p.
101. Wodak R. *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual*. London: Palgrave Macmillan, 2011. 268 p.
102. Wodak R. *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: Sage, 2015. 248 p.
103. Zappavigna M. *Discourse of Twitter and Social Media: How We Use Language to Create Affiliation on the Web*. London: Continuum, 2012. 240 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

104. Trump D. J. 2024 Election Victory Speech. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2024/11/06/us/politics/trump-victory-speech-transcript.html> (дата звернення: 15.11.2025).
105. Trump D. J. Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Milwaukee, Wisconsin. *The American Presidency Project*. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-accepting-the-presidential-nomination-the-republican-national-convention-milwaukee> (дата звернення: 05.12.2025).

106. Trump D. J. Inaugural Address. The White House Official Website. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2025/01/20/inaugural-address-by-president-donald-j-trump/> (дата звернення: 22.01.2026).

107. Trump D. J. Rally Speech in Waco, Texas. Rev Transcripts. URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/donald-trump-waco-texas-rally-speech-transcript-2023> (дата звернення: 28.11.2025).

108. Trump D. J. Remarks at a Campaign Rally at Madison Square Garden in New York City. Rev Transcripts. URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/donald-trump-madison-square-garden-rally-transcript-2024> (дата звернення: 10.12.2025).

109. Trump D. J. Remarks on the Economy in Asheville, North Carolina. The American Presidency Project. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-economy-asheville-north-carolina> (дата звернення: 03.11.2026).

110. Trump D. J. Remarks on Veterans Day in Claremont, New Hampshire. C-SPAN. URL: <https://www.c-span.org/video/?531773-1/president-trump-remarks-veterans-day-claremont-nh> (дата звернення: 18.12.2025).

111. Trump D. J. Speech at CPAC 2023. The American Presidency Project. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-conservative-political-action-conference-national-harbor-maryland-3> (дата звернення: 12.11.2025).

112. Trump D. J. Truth Social Posts Archive (2023–2025). The Trump Archive. URL: <https://www.thetrumparchive.com/> (дата звернення: 09.11.2025)

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ

Я, Самброс Лоранна Володимирівна, студент(ка) II курсу магістратури, форми навчання заочної, факультету економіки, бізнесу та міжнародних відносин, спеціальність 035 Філологія,

освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»,

адреса електронної пошти loganna358@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на

тему «Лінгвістичні засоби вираження популізму у політичному дискурсі Д. Трампа» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, щовизначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата ____ Підпис _____ Самброс Л.В.